

INVENTERINGAR AV SJÖFÅGLAR, GÄSS OCH TRANOR I SVERIGE

International counts of waterbirds, geese and cranes in Sweden

Årsrapport för 2011/2012
Annual report for 2011/2012

Leif Nilsson & Johan Månsson (tranor)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Summary	3
Inledning	5
Material och metodik	6
Väderleksförhållanden	9
Sjöfågelinventeringarna	10
De viktigaste arterna	13
Gåsinventeringarna	37
Traninventeringen	52
Tack	56

**Biologiska institutionen, Lunds Universitet
Viltskadecentrum, SLU
Lund 2012**

Kontakt adress:

Leif Nilsson, Ekologihuset, 223 62 Lund
Leif.nilsson@biol.lu.se

046-2223709. 070-5255709

Johan Månsson, Grimsö Forskningsstation, SLU, S-730 91 Riddarhyttan
Johan.Mansson@slu.se

0581-697325 070-6638883

SUMMARY

Nilsson, L.& Månsson, J. 2012. Counts of staging and wintering waterfowl, geese and cranes in Sweden. Annual report 2011/12. Department of Biology, Lund University. 56 pp.

*This report presents the results of the **International Waterfowl Census (IWC)** in Sweden in January 2012, including the supplementary national September count in 2011, the **International Goose Counts** in Sweden 2011/12, and the national crane count in September 2011. The main aim of the January and September counts are to produce annual population indices for the more common species. The midwinter counts have been organized every year since the start of the IWC in 1967, whereas September counts started in 1973.*

*Since 1987-89, the coverage of the January counts have been standardized to give representative indices for the southern parts of the country (there is no open water further north in normal years). Indices are calculated as chain indices, i.e. comparing counts in two consecutive years, then recalculating primary indices to the master year. In the last comparison data from 149 sites in September and 552 in January were used (see **Fig. 1**). The indices for 2011/12 are shown in **Tables 2 and 3** and graphs are presented in the species sections. The winter of 2012 was mild before and during the count in contrast to the two preceding winters that were unusually cold and most indices showed marked increases since the year before.*

*Regular goose counts started in Sweden in 1977/78 and have been undertaken every year since then. Now they include counts in September (started in 1984 for Greylag Geese), October, November and January counts. Annual totals for the more important species are presented in graphs with examples of distribution maps for the last season. Totals counted during the last season are found in **Table 5**.*

*Since the start of the September counts of **Greylag Goose** in 1984 the numbers counted in Sweden has increased from about 20 000 to more than 225 000 in the last few year, numbers being lower in the most recent years, 180000 being counted in September 2011. In October the majority of the **Taiga Bean Geese** are probably staging in Sweden. In October 2010 about 48000 were counted which is lower than the about 60000 counted in the years 2007 – 2009, but in October 2011 about 56000 Beans were counted. However this figure includes about 7800 **Tundra Bean Geese**, which recently have been found stagig in Sweden in larger numbers than before. The **Canada Goose** is still increasing, with more than 70000 counted in January 2009. January 2011 was a very cold ans snow winter and only about 21000 remained in Sweden. January 2012 was again milder but the total counted was only 40000. The increase in the number of **Barnacle Geese** has continued and in the autumn of 2011 no less than 156000 were counted an increase from thet 112 000 which were counted in the year before. The increase for this species has been very marked and reflect markedly changed staging habits.*

*September counts of **Cranes** started in 2005. In September cranes were found all over the country. During the first years numbers varied between 40000 and 45000 but in September 2009 and 2010 54700 and 55000 cranes, respectively were reported. Numbers counted in September 2011 were somewhat lower with a total count of 43000. Some sites may have been missed at the census this year.*

HOME PAGE:

www.biol.lu.se/zooekologi/waterfowl/index.htm

INLEDNING

Denna rapport sammanfattar resultaten från de internationella gås- och sjöfågelinventeringarna i Sverige under hösten 2011 och januari 2012 samt den nationella traninventeringen i september 2011 med tillbakablickar över beståndsutvecklingen sedan inventeringarna startade.

De **internationella midvinterinventeringarna av sjöfågel (IWC)** i Sverige har pågått sedan januari 1967, dvs. sedan starten av det internationella programmet. De organiseras och samordnas av Wetlands International (tidigare IWRB) med säte i Nederländerna och täcker hela Europa med angränsande områden. En nationell samordnare i varje land leder inventeringarna och rapporterar till högkvarteret samtidigt som man svarar för de nationella bearbetningarna. De svenska inventeringarna ingår också som ett led i den av Naturvårdsverket organiserade Nationella Miljöövervakningen. Förutom midvinterinventeringen ingår sedan 1973 också en kompletterande **nationell septemberinventering** för att främst täcka in de arter som under vintern lämnar landet.

Medan de årliga midvinterinventeringarna avser att ge underlag för att följa trenderna och beståndsutvecklingen för de flesta vanligare andfåglar så krävs speciella insatser med bl.a. flyg och båt för att täcka in de havslevande arterna. De internationella midvinterinventeringarna kompletteras därför med jämna mellanrum med mer heltäckande inventeringar. Landstäckande inventeringar av de inre farvattnen i Sverige och andra länder har genomförts några gånger, i Sverige senast under vintern 2004. De yttre svenska farvattnen kunde för första gången täckas i sin helhet vintern 2009. De flesta viktiga offshore områden i Östersjön inventerades också med flyg vintrarna 2010 och 2011.

Parallellt med sjöfågelinventeringarna organiserar Wetlands International **internationella gåsinventeringar**, vilka pågått i Sverige sedan 1977/78. Det internationella programmet innefattar också räkningar av övervintrande **vadare** (organiserade av den fristående Wader Study Group, numera en integrerad del av Wetlands International), men dessa är inte aktuella i Sverige eftersom vi normalt har mycket få övervintrande vadare i landet.

De starkt ökande bestånden av gäss i Sverige och många andra länder samt de likaledes ökande bestånden av rastande tranor har medfört att gässens och tranornas skadegörelse på växande grödor alltmer kommit i fokus under senare år. Som ett led i arbetet med att kartlägga de rastande bestånden av gäss (främst grågås) och trana under hösten genomförs sedan 2005 i samarbete med Viltskadecentrum vid SLU landsomfattande inventeringar av gäss och tranor i september

Även om de internationella sjöfågelinventeringarna liksom gåsinventeringarna och vadarräkninarna startade som europeiska projekt och fortfarande har sin största täckning i denna del av världen, så säger namnet Wetlands International att man syftar till att nå en global täckning. Man har därför upprättat regionala kontor i olika världsdelar.

Resultaten från Wetlands Internationals arbete redovisas på många olika sätt i rapporter, i vetenskapliga arbeten och vid internationella konferenser, den senaste världsomspännande konferensen hölls i Edinburgh i april 2004. Arbetet på fältet inom de olika delarna av inventeringsprogrammet redovisas regelbundet vid olika konferenser för olika arbetsgrupper. Sålunda möttes arbetsgruppen för ånder i Danmark 2006, Camargue, Frankrike 2009 samt i Tjeckien 2012 medan gåsgruppen möttes i Ladakh i Indien våren 2008, Höllviken, Skåne 2009 samt Norge våren 2012.

De internationella resultaten från projektet samt andra delar av Wetlands Internationals arbete för skyddet av våtmarkerna och deras fauna återfinns på hemsidan: www.wetlands.org, där man också finner länkar till de olika delprojekten samt resultatsammanställningar på internationell nivå. På basis av inventeringarna och annan information publicerar Wetlands International regelbundet Waterfowl Populations Estimates, som uppdateras med tre års intervall och som ger en sammanfattning av kunskapen om beståndsstorlek, trender och hotbild för världens vattenfåglar baserat på de senaste undersökningarna. Numera finns dessa enbart elektroniskt på hemsidan.

Årets rapport redovisar resultaten från både sjöfågel och gåsinventeringarna i Sverige 2011/12 men redovisar också trender i bestånden sedan starten av inventeringarna. Före 2004/05 redovisades dessa inventeringar redovisades tidigare i separata rapporter, vilket också var fallet med traninventeringarna fram till och med 2008. Resultaten från inventeringarna återfinns också på INTERNET under adressen:

www.biol.lu.se/zoekologi/waterfowl/index.htm.

På hemsidan kan man dels hitta allmän information om projektet, men också ladda hem äldre rapporter, samt snabbare få aktuell information från de pågående och kommande inventeringarna. Man hittar också sammanställningar över inventeringsresultat för viktigare lokaler samt mer detaljerade redovisningar av inventeringsresultaten för vissa arter. Här finns också mer detaljerade länkar till Wetlands Internationals redovisning av inventeringsresultaten.

Andfågelinventeringarna finansieras med anslag från Naturvårdsverket, där de ingår i den nationella miljöövervakningen. Gåsinventeringarna stöds av anslag från Svenska Jägareförbundet ("Forskningstjugan"). Den speciella grågåsinventeringen i september samt traninventeringen bekostas med anslag från Viltskadecentrum.

MATERIAL OCH METODIK

Inventeringarnas omfattning

Sedan 1987 har sjöfågelinventeringarna i Sverige varit mer standardiserade än tidigare och midvinterinventeringen koncentrerad till ett antal större (referens)områden (**Fig. 1**) jämnt fördelade över södra Sverige för att ge ett säkert underlag för de årliga populationsindexen. I planerna för midvinterinventeringarna ingår också att dessa med ett antal års mellanrum skall vara så heltäckande som möjligt. En sådan landsomfattande inventering genomfördes senast i januari 2004, varvid samtliga inre farvatten och skärgårdar till och med Vaddö-kusten i Uppland kunde täckas i sin helhet bl.a. genom omfattande land och flyginventeringar. En så fullständig täckning har inte genomförts sedan början av 1970-talet.

Vid septemberinventeringen 2011 inventerades 171 lokaler mot 175 året innan. I jämförelsen mellan 2010 och 2011 ingick 149 lokaler. Täckningen var i princip densamma som de närmast föregående åren, dvs. med större sammanhängande kustområden inventerade i södra Halland, Skånes västkust samt i norra Kalmarsund samt stickprovsmässig täckning i övriga delar av södra Sverige (**Fig. 2**).

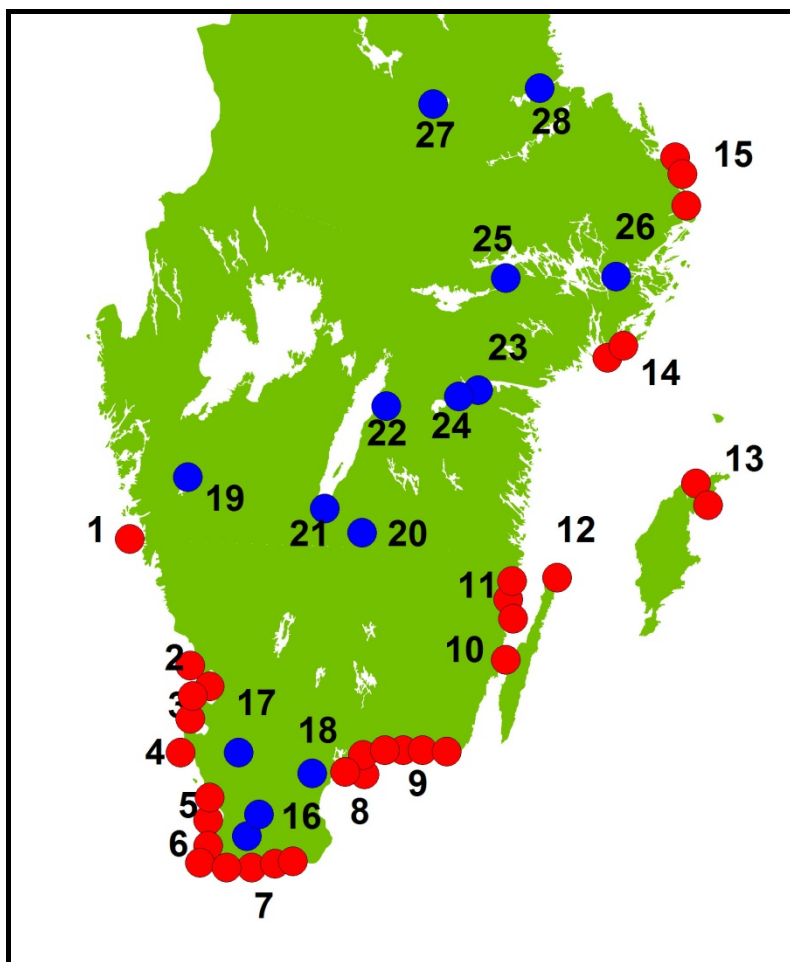

Fig. 1. Geografiskt läge för referenslokaler, dvs. större områden som räknats varje vinter sedan 1987. 1-15 kustområden, 16 – 28 inlandslokaler.

Geographical position for reference areas, i.e. larger areas covered in the same way every winter since 1987. 1-15 coastal areas, 16 – 28 inland areas.

Vid midvinterinventeringen 2012 inventerades 729 lokaler, medan 627 lokaler inventerades året innan. 522 lokaler ingick i underlaget för beräkning av midvinterindex mellan 2011 och 2012. Indexlokalernas geografiska läge framgår av **Fig. 2**. Sedan 1987 har en del av inventeringslokalerna vid midvinterinventeringarna koncentrerats till ett antal referensområden (**Fig. 1**) med flera ingående mindre räkningsenheter, vilka inventerats varje år. Därutöver har som vanligt ett antal mindre lokaler ingått i underlaget för de årliga beståndsindexen. För vissa mindre vanliga arter illustreras beståndsutvecklingen sedan 1987 av antalet inräknade individer på referensområdena.

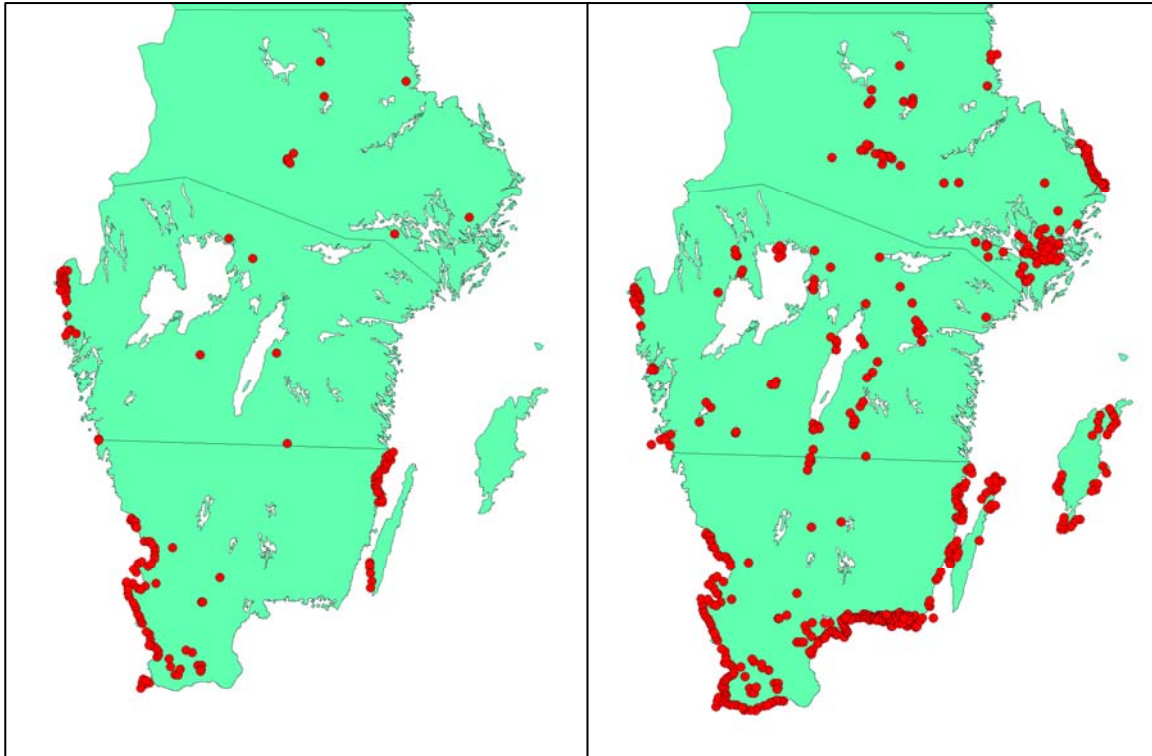

Fig. 2. Indexlokalernas geografiska läge i September (vänster) och januari (höger) 2011/12. *The geographical position of the sites used in the calculations of annual indices in September (left) and January (right), respectively, 2011/2012.*

Inventeringsmetodik

Sjöfågelinventeringarna baseras i huvudsak på landbaserade räkningar av rastande/övervintrande fåglar inom på förhand definierade områden. Eftersom inventeringarna i huvudsak är avsedda att belysa förändringar i bestånden mellan olika år och speciellt att kartlägga långtidsförändringar är det viktigt att lokalerna inventeras med samma gränser år från år. För detta ändamål delades också landets kuster och många sjöar in i räkningsenheter med fixa gränser redan efter de första årens räkningar.

I huvudsak räknas samma lokaler varje år, varvid de olika räkningsområdena täcks från lämpliga observationspunkter och avspansas med kikare och tubkikare. För midvinterinventeringen fastställdes under 1980-talet ett antal referensområden spridda över södra Sverige (**Fig. 1**), vilka inventeras varje år med samma täckningsgrad. Men det är också viktigt att få med nya lokaler och täcka in ev. förändringar i utbredningen.

Gåsinventeringarna syftar däremot till att få en så fullständig täckning som möjligt av samtliga rastlokaler vid resp. inventeringstillfälle. När det gäller gåsinventeringarna är det inte lika lätt att definiera räkningslokaler som vid sjöfågelinventeringarna eftersom gässen sprider ut sig för att söka föda på kringliggande fält. Lokalerna definieras därför efter den sjö/havslokal etc där gässen övernattar resp. vilar under dagen. Själva räkningarna genomförs antingen så att gässen räknas på morgon eller kvällsflygningen till/från födosöksområdena eller att fälten genomsöks runt en rastlokal. Tranorna räknas på samma sätt som gässen.

För gäss och tranor genomsöks också SVALAN för att täcka in ev. nya lokaler som rapporterats hit direkt. Ett problem med denna fria rapportering är emellertid att det inte alltid är helt lätt att jämföra dessa rapporter med de som kommer in från de regelrätta inventeringarna eftersom lokalerna kan avgränsas på många olika sätt och dessutom vet man inte alltid om en rapport från en lokal på SVALAN täcker samma område som de standardiserade lokalerna eller om observatören endast besökt en mindre del av området.

Indexberäkning

Sjöfågelräkningarna ligger till grund för beräkning av årliga populationsindex. Liksom tidigare redovisas uppdaterade indexdiagram sedan starten av projektet. Index i denna rapport är kedjeindex, d.v.s. de har beräknats på samma sätt som tidigare år, men en anpassning till en ny internationell standard (TRIM) kommer att ske senare. I **tabellerna 2 och 3** redovisas de senaste två årens index (samt förändringar i index) relaterade till basåren. I de olika artdiagrammen har index normaliserats så att medelindex för hela serien blir 100.

För några mindre vanliga arter, där underlaget speciellt under de första inventeringsåren varit otillräckligt, visas beståndsutvecklingen för de senaste 20-talet år som totalsummorna på referensområdena (**Fig. 1**).

VÄDERLEKSFÖRHÅLLANDEN

September 2011.

September 2011 kännetecknades av ett flertal lågtryckspassager från sydväst med en hel del nederbörd samt flera kallfrontspassager. Generellt var september 2011 varmare än normalt, särskilt i nordligaste Sverige och september utgjorde i princip en fortsättning av den ostadiga men varma sommaren.

Oktober 2011.

Sensommarvärmen från september fortsatte in i början av oktober. Många mätstationer visade rekordhög temperaturer. Mitten av månaden kännetecknades av högtrycksväder, som avlöstes av mer ostadiga perioder.

November 2011.

Månaden inleddes i större delen av landet av mildt gråväder. Innan inventeringen råde dock högtrycksväder med delvis lägre temperaturer och frost i vissa delar av landet.

Januari 2012

Vintervädret var mildt i Sverige fram till och över inventeringsperioden med en hel del värmerekord i södra Sverige i samband med lågtryckspassager från sydväst. Under inventeringsperioden råde mildväder, men därefter följde ett markant högtryck och hela Sverige blev snötäckt.

Vid inventeringsperioden var de flesta kustområden fria från is, möjligen med undantag för de inre farvattnen.

SJÖFÅGELINVENTERINGARNA

I och med årets inventeringar har septemberinventeringarna pågått under 39 säsonger, medan midvinterinventeringarna, som startade 1967, har pågått i 46 år. Antalet inräknade individ av de olika arterna på samtliga lokaler räknade vid de landbaserade inventeringarna framgår av **Tabell 1**, medan underlaget för indexberäkningarna 2011/2012 jämfört med 2010/2011 presenteras i **Tabell 2** och **3**.

Populationsutvecklingen för de viktigaste arterna presenteras nedan tillsammans med diagram för september resp. januariindex. För några arter som var mer sällsynta i början av inventeringsperioden, men som senare blivit vanligare, presenteras istället totalsummorna på referensområdena vid kusterna under perioden 1987 – 2012.

Vintern 2012 var till skillnad från de närmast föregående två vintrarna mild och det saknades isläggning efter kusterna i södra Sverige. Flertalet index-arter visade betydligt högre värden 2012 jämfört med föregående år.

Septemberindex för 2011 var för de flesta arter högre än för 2010 (och även 2009), men det finns undantag. Bl.a. visade sothönan ett lågt septemberindex 2011 (se nedan!).

Tyvärr har det inte varit möjligt att uppdatera rapporten med förändringarna i de internationella index eftersom det föreligger en betydande eftersläpning i rapporteringen från Wetlands International.

Tabell 1. Antalet inräknade individ av de olika arterna vid de internationella sjöfågelinventeringarna i Sverige i september 2011 och januari 2012.

Total numbers counted of the different species at the September and January counts in 2011/2012 Separate totals are given for coastal and inland sites in addition to the overall totals.

ART	SEPTEMBER			JANUARI		
	Kust	Inland	Summa	Kust	Inland	Summa
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	8933	4699	13632	78104	35804	114018
Kricka <i>Anas crecca</i>	6369	8740	15109	2678	300	2978
Årta <i>Anas querquedula</i>	4	0	4	0	0	0
Snatterand <i>Anas strepera</i>	30	3122	3152	156	83	239
Bläsand <i>Anas penelope</i>	5997	10768	16765	12401	1012	13413
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	255	101	356	55	1	56
Skedand <i>Anas clypeata</i>	333	171	504	1	8	9
Bergand <i>Aythya marila</i>	4	0	4	7620	1	7621
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	1882	4355	6237	110425	2234	112659
Brunand <i>Aythya ferina</i>	16	28210	28226	1739	121	1860
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	2089	1722	3811	32027	845	32873
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	0	0	0	16444	0	16444
Svärta <i>Melanitta fusca</i>	332	2	334	2205	0	2205
Sjööorre <i>Melanitta nigra</i>	557	0	557	2539	0	2539
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	6823	0	6823	11135	0	11135
Alförädare <i>Polysticta stelleri</i>	0	0	0	1	0	1
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	381	0	381	5801	17	5818
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	265	137	402	7985	1244	9233
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	4	11	15	3169	1329	3308
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	42	0	42	27	0	27
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2569	4659	7228	10566	844	11410
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0	87	87	2025	1342	3357
M Sångsvan <i>Cygnus bewickii</i>	0	0	0	2	0	2
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1361	29237	30598	10955	2736	13691
Skäggdopping <i>P. cristatus</i>	101	1199	1300	3633	668	4301
Gråhaked. <i>P. griseigena</i>	14	13	27	38	0	38
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	5	5	10	143	0	143
Småd. <i>Tachybaptus ruficollis</i>	42	5	47	54	12	66
Storlom <i>Gavia arctica</i>	6	17	23	59	0	59
Vitnäbbad islom <i>Gavia adamsi</i>	0	0	0	1	0	1
Smålom <i>Gavia stellata</i>	5	1	6	595	1	596
Häger <i>Ardea cinerea</i>	208	55	263	448	96	544
Egretthäger <i>Egretta garzetta</i>	0	0	0	0	1	1
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	6573	785	7358	5833	158	5991
Toppskarv <i>Ph. aristotelis</i>	1	0	1	14	0	14
Sillgrissla <i>Uria algae</i>	243	0	243	292	0	292
Alkekung <i>Alle alle</i>	0	0	0	1	0	1
Lunnefågel <i>Fratercula arctica</i>	0	0	0	2	0	2
Tordmule <i>Alca torda</i>	5	0	5	156	0	156
Tobisgrisla <i>Cephus grylle</i>	12	0	12	29	0	
ANTAL LOKALER						
Number of sites	138	133	171	538	191	729

Tabell 2. Septemberindex för de viktigaste arterna 2010 och 2011 samt förändring i index mellan åren. Dessutom anges antalet inräknade individer 2011 på de 149 lokaler som inventerats båda åren. Medelindex för åren 1973-1982 = 100.

September indices for different species in 2010 and 2011 with changes in the indices between the years. Moreover the totals for 2011 are given for the 149 sites included in the index calculations. Mean index for the years 1973-1982 is set to 100.

ART	INDEX		FÖRÄNDRING Change %	ANTAL 2011 Total 2011
	2010	2011		
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	54	46	-15	13139
Kricka <i>Anas crecca</i>	59	101	71	15008
Bläsand <i>Anas penelope</i>	143	198	38	16553
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	109	124	14	6218
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	71	143	101	3785
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	62	70	13	6178
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	85	89	4	353
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	148	150	2	68
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	78	81	4	7102
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	26	18	-31	1290
Storskarv V <i>Phalacrocorax carbo</i>	343	427	25	5612
Sothöna <i>Fulica atra</i>	50	29	-42	2604

Obs. Tåkern och Hornborgasjön ingår inte i index för sothönan, se art texten! Index för storskarven avser endast västkusten.

Tabell 3. Januariindex för de viktigaste arterna 2011 och 2012 samt förändring i index mellan åren. Dessutom anges antalet inräknade individ 2012 för de 552 lokaler som inventerades båda åren. Medelindex för 1969 – 1978 =100.

January indices for different species in 2011 and 2012 with changes in the indices between the years. Moreover the totals for 2012 are given for the 552 sites included in the index calculations. Mean index for the years 1969 – 1978 is set to 100.

ART	INDEX		FÖRÄNDRING Change %	ANTAL 2012 Total 2012
	2011	2012		
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	151	233	54	100457
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	117	198	70	86956
Brunand <i>Aythya ferina</i>	443	877	98	1658
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	292	315	8	20943
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	89	341	283	6213
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	180	215	19	3330
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	30	56	87	6051
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	168	141	-16	9129
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	104	185	78	2561
Sothöna <i>Fulica atra</i>	40	116	190	13128
Storskarv V <i>Phalacrocorax carbo</i>	17	47	176	2502

Index för storskarven avser endast västkusten.

De viktigaste arterna

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

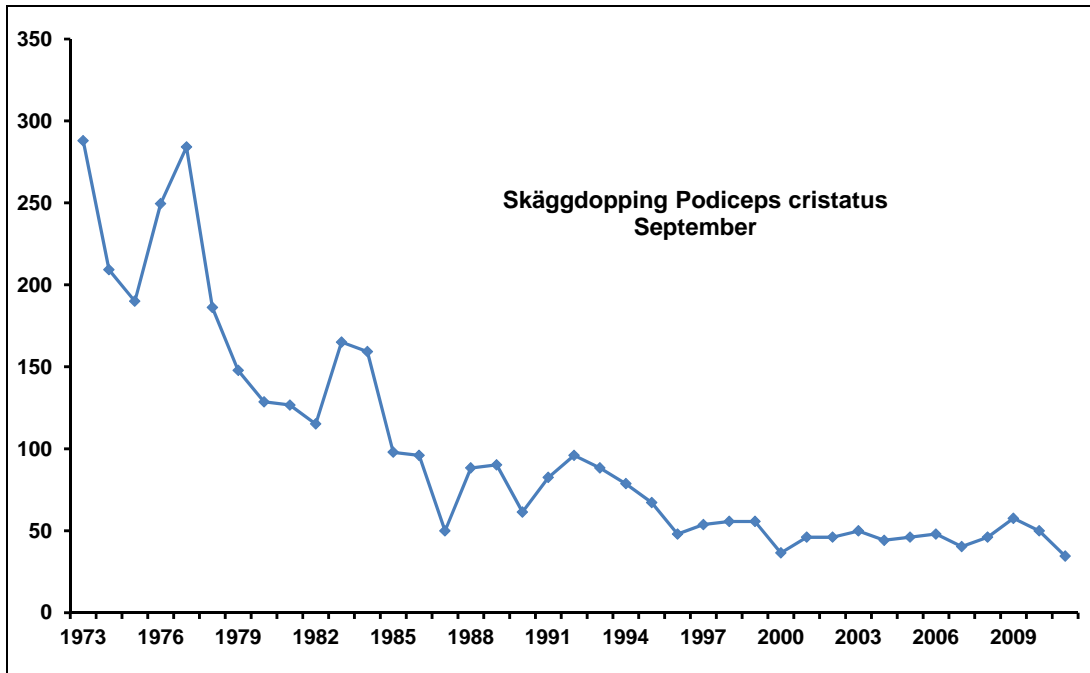

Fig. 3. Septemberindex för skäggdopping *Podiceps cristatus* 1973 – 2011.
September indices for Great Crested Grebe in Sweden 1973 – 2011.

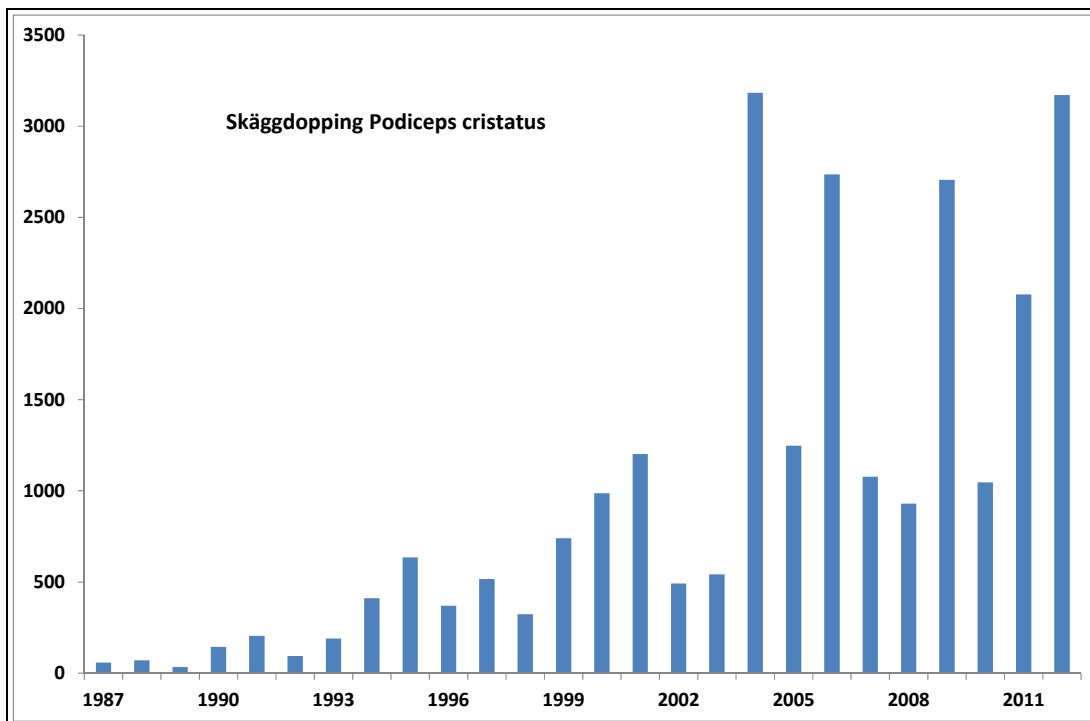

Fig. 4. Antalet skäggdoppingar *Podiceps cristatus* inom referensområdena längs kusterna (**Fig. 2**) i januari 1987-2012.
*Number of Great Crested Grebes *Podiceps cristatus* on reference areas along the coasts (**Fig. 2**) in January 1987-2012.*

Skäggdoppingen har visat en markant nedåtgående trend i septemberindex under perioden. Förändringarna i septemberindex mellan 1996 - 2011 var emellertid obetydliga med index på en konstant låg nivå (**Fig. 3**) även om index 2011 var något lägre än under de närmast föregående åren. Index 2009 -10 låg på ungefär samma nivå som 2001 och 2002. Frågan är om indexnedgången enbart orsakas av en beståndsförändring (nedgång) eller om en del av minskningen i index hänger samman med förändrade flyttningsvanor i takt med att våarna och därmed häckningen blivit allt tidigare för många arter. Skäggdoppingarna kanske helt enkelt lämnade de viktigaste inlandslokalerna tidigare under 1990-talet jämfört med tidigare.

Före 1990 sågs endast enstaka skäggdoppingar vid midvinterinventeringarna, men från 1995 har antalet övervintrande skäggdoppingar vid de svenska kusterna ökat markant (**Fig. 4**). På referenslokalerna har mer än 3000 skäggdoppingar observerats vid två tillfällen, 2004 och 2012. Vid den landsomfattande inventeringen i januari 2004 sågs inte mindre än 3500 skäggdoppingar. Siffrorna för skäggdoppingen är emellertid svårtolkade eftersom en mycket stor andel av de inräknade doppingarna återfinns i ett par större flockar i Lundåkrabukten i Skåne, oftast på längre avstånd från land. Observationsförhållandena var dock gynnsamma den senaste vintern..

Smådopping *Tachybates ruficollis*

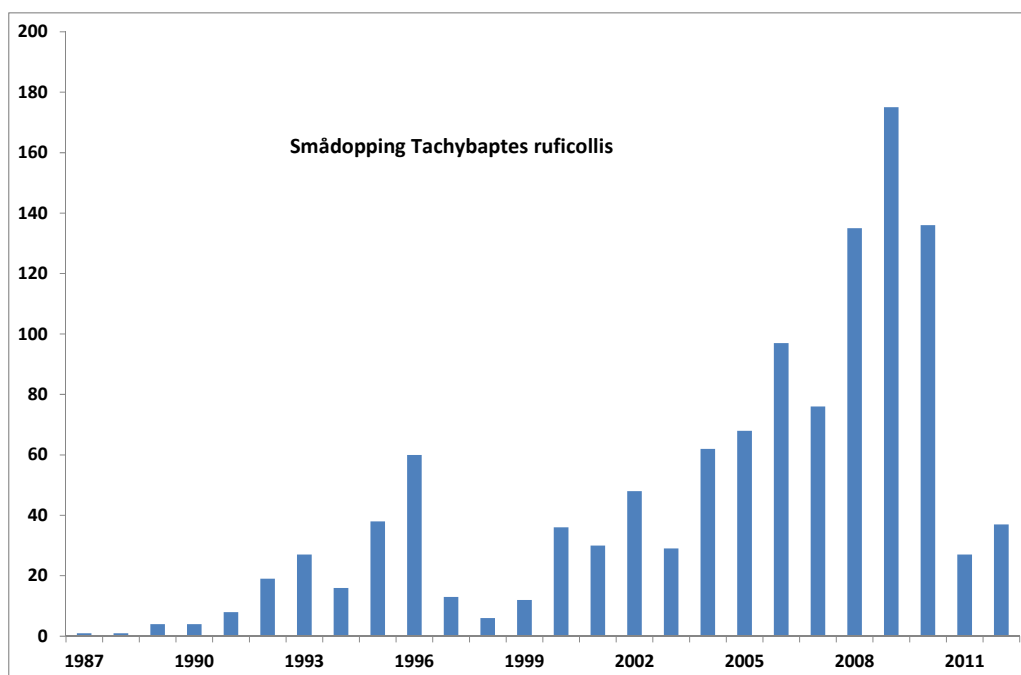

Fig. 5. Antalet smådoppingar *Tachybates ruficollis* inom referensområdena längs kusterna (**Fig. 2**) i januari 1987-2012.

*Number of Little Grebes *Tachybates ruficollis* on reference areas along the coasts (**Fig. 2**) in January 1987-2012 .*

När inventeringarna startade sågs regelbundet enstaka övervintrande smådoppingar främst på de skånska inventeringslokalerna. Under de senaste 25 åren har arten liksom skäggdoppingen ökat i antal och under de senaste fem vintrarna och antalet har några vintrar överstigit 100 individ (**Fig. 5**), men den kalla vintern 2011 sågs betydligt färre smådoppingar. Antalet inräknade smådoppingar var fortfarande lågt den mildare vintern 2012, kanske en effekt av ökad dödlighet under de två tidigare väsentligt kallare vintrarna.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

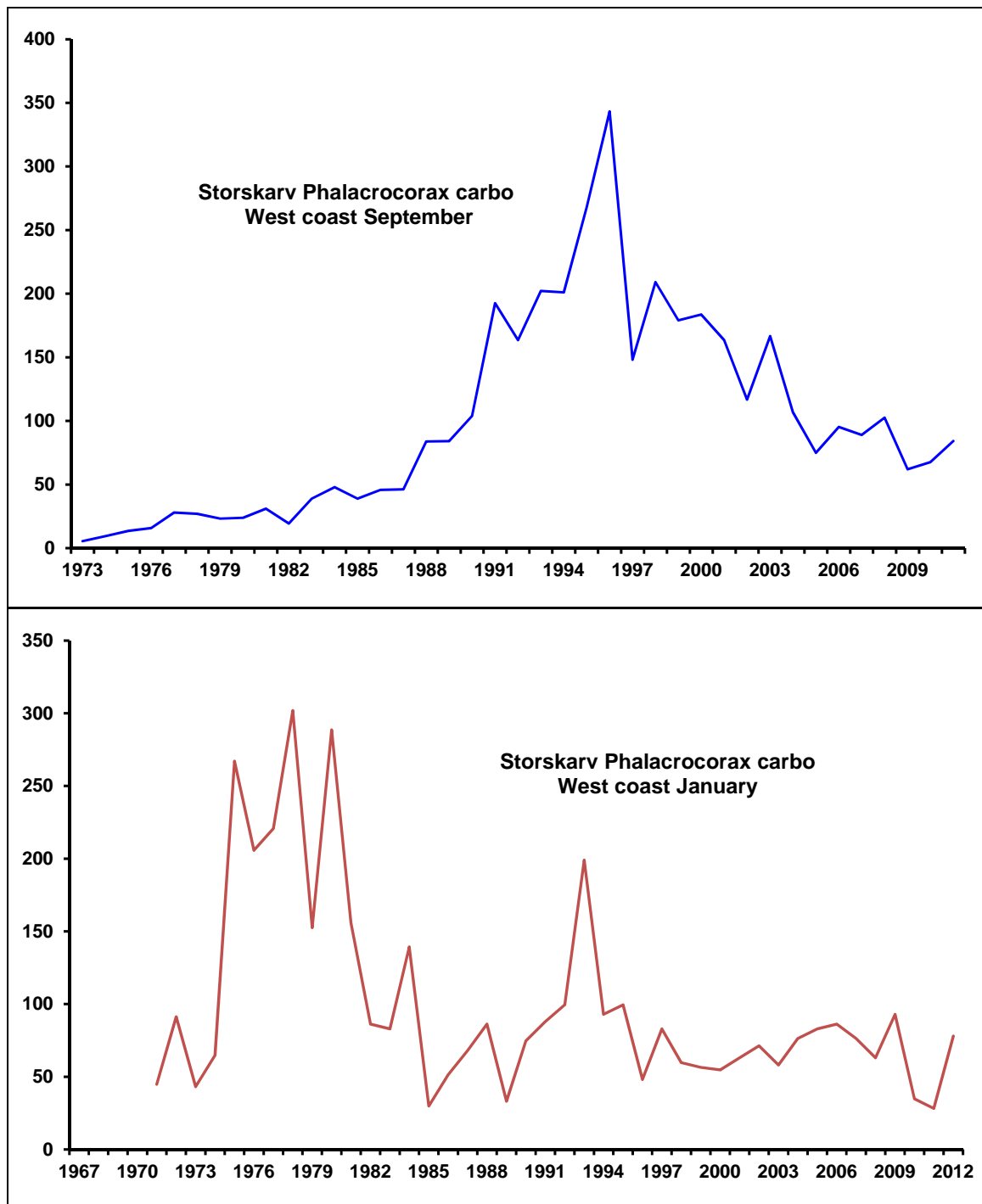

Fig. 6. Index för storskarv *Phalacrocorax carbo* vid den svenska västkusten september 1973 - 2011 och januari 1971-2012.

Indices for Cormorant Phalacrocorax carbo along the Swedish west coast in September 1973-2011 and January 1971-2012.

Antalet rastare under hösten ökade mycket markant under de första åren fram till 1996, varefter en markant nedgång noterats under de senaste femton åren. Vinterindex visade höga index ett antal år i senare delen av sjuttioalet men minskade sedan markant och efter 1983 kan indexserien närmast beskrivas som fluktuerande med ett högt värde i början på 90-talet. Index för 2010 och

2011 ligger liksom övriga vinterindex lågt till följd av den ovanligt kalla vintern (**Fig. 6**), men 2012 var index åter på den mer normala nivån. Index har endast beräknats för västkusten eftersom ostkustens viktigaste områden är dåligt representerade i materialet de flesta år. De sydligaste delarna täcks i januari, men de kan knappast anses representativa för hela ostkusten.

September och januariinventeringarna representerar olika populationer. Septemberinventeringarna och den mycket markanta ökningen av dessa index motsvarar den allmänna ökningen som noterats i det häckande beståndet av mellanskarv. Vinterindex däremot torde till en betydande del belysa utvecklingen hos övervintrande storskarvar från nordligare häckningsområden senare blandade med övervintrande mellanskarvar under senare år.

Det höga antalet skarvar under det tidiga sjuttioalet, som sedan minskade torde kunna återspegla antingen en nedgång i beståndet av övervintrare efter den kalla vintern 1979 och därpå följande kalla vintrar. Man kan också kanske tänka sig, vilket kanske är mer troligt, att de nordligare skarvarna under de mildare vintrarna stannat kvar längre norrut. Det finns uppgifter som tyder på att detta är fallet.

Häger *Ardea cinerea*

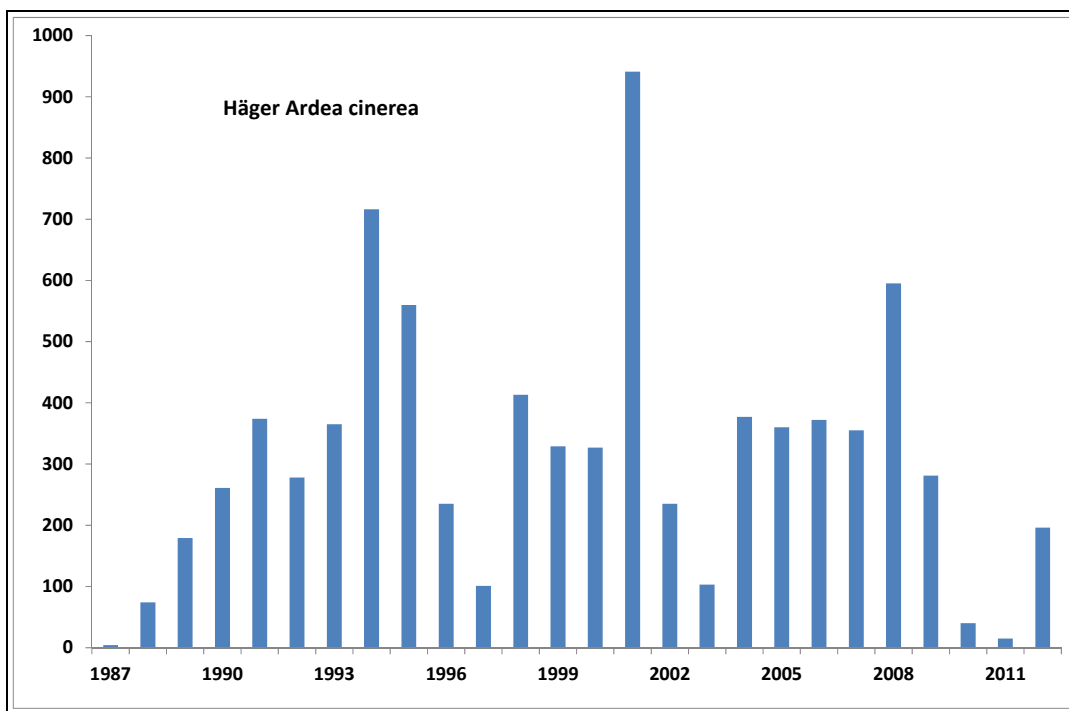

Fig. 7. Antalet inräknade hägrar *Ardea cinerea* inom referensområdena längs den svenska kusten (**Fig. 2**) 1987 -2012.

*Number of herons *Ardea cinerea* in reference areas (**Fig. 2**) along the Swedish coast 1987 – 2012.*

Hägern har varit en regelbundet förekommande gäst i mindre antal på de svenska inventeringslokalerna vid midvinterinventeringen. Normalt har antalet hägrar inom referensområdena längs kusterna uppgått till mellan 200 och 400, som mest 900. De kalla vintrarna 1987, 2010 och 2011 sågs endast få hägrar vid inventeringarna. Den senaste vintern var

däremot åter mild och betydligt fler hägrar sågs på referensområdena även om antalet var relativt lågt.

Gräsand *Anas platyrhynchos*

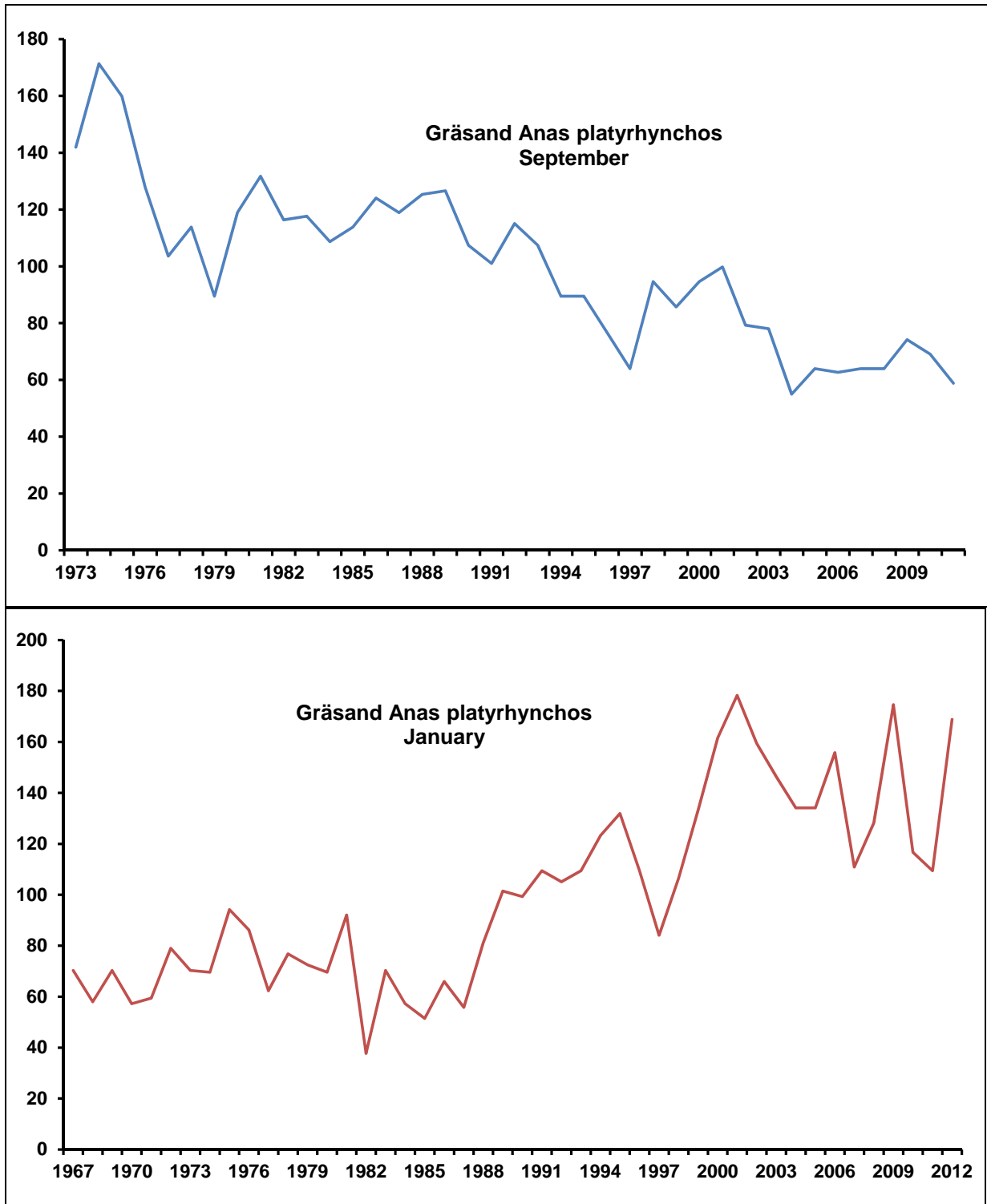

Fig. 8. Index för gräsand *Anas platyrhynchos* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1967-2012.

*Indices for Mallard *Anas platyrhynchos* in Sweden in September 1973-2011 and January 1967-2012.*

Gräsanden tillhör de arter vars septemberindex visat en ganska stabil nivå fram till och med 1989 med undantag för de första åren (**Fig. 8**). Mellan 1991 och 1997 har gräsandindex dock visat en minskande tendens. Räknet över samtliga inventeringsår till och med 1997 visade arten en knappt signifikant neråtgående trend. Index för 1998 var dock väsentligt högre, men ändå inte i nivå med 1980-talet. Index för september 1999-2001 visar endast obetydliga avvikelser från 1998. Index för september 2002 och 2003 låg 20 % under index för föregående år och denna nedgång har sedan fortsatt till 2004. Index för 2005 – 2011 låg på en mycket stabil men låg nivå. Orsakerna till dessa förändringar i septemberindex är emellertid fortfarande oklara. Eventuellt kan den fortgående trenden mot mildare väder under vinterhalvåret ha påverkat flyttningsvanorna hos gräsanden (och en del andra änder) så att färre individer räknas in på de olika lokalerna.

Gräsanden tillhörde länge de stabila arterna, vars vinterbestånd kunde karakteriseras som fluktuerande kring en relativt stabil nivå (**Fig. 8**). Denna bild var gällande fram till och med vintern 1987. Sedan dess har vinterindex för gräsanden visat en signifikant uppåtgående trend, som innebär mer än en fördubbling av antalet övervintrande gräsänder i landet. Under 2000-talet visade gräsandindex fluktuationer på en hög nivå. 2010 visade en nedgång, men index var fortfarande högt. Den kalla vintern 2011 noterades ytterligare en svag nedgång i index från den likaledes kalla vintern 2010. Januari 2012 var åter en mild vinter, åtminstone fram till inventeringen och gräsandindex var följaktligen ett av de högsta under serien. Vissa lokaler hade rekordmånga gräsänder i januari 2012, bl.a. Vombsjön i Skåne med närmare 9000 gräsänder.

Kricka *Anas crecca*

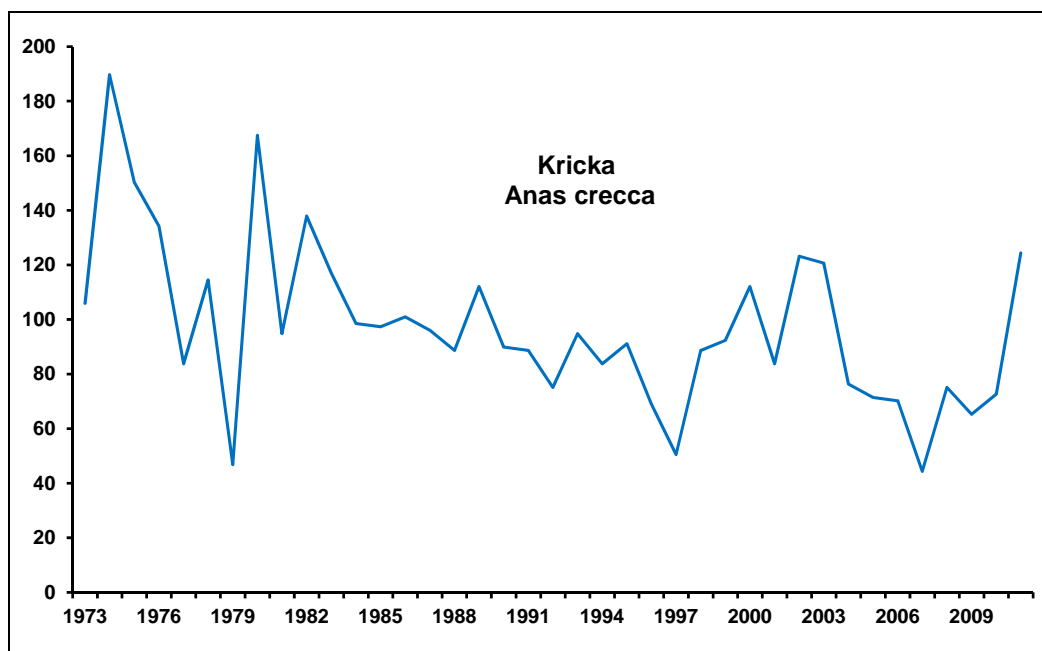

Fig. 9. Septemberindex för kricka *Anas crecca* 1973 – 2011.
*September indices for Teal *Anas crecca* in Sweden 1973 – 2011.*

Krickan visade liksom bläsanden i början av serien av septemberindex markanta fluktuationer mellan olika år (**Fig. 9**). Från 1982 har emellertid svängningarna varit mycket måttliga och beståndsutvecklingen kan snarast beskrivas som en nedåtgående trend mellan 1980 och 1997. Därefter kan man konstatera en återhämtning även om indexvärdena ännu inte nått upp till de höga värden som registrerades vid ett par tillfällen på 1970-talet. Krickans index påverkas dock i betydande grad av några få lokaler med stora antal, vilket medför att man kan förvänta sig sådana här större fluktuationer. Index för krickan i september 2004 – 2010 låg på en låg nivå jämfört med tidigare år, men till september 2011 hade index ökat till samma höga nivå som 2002.

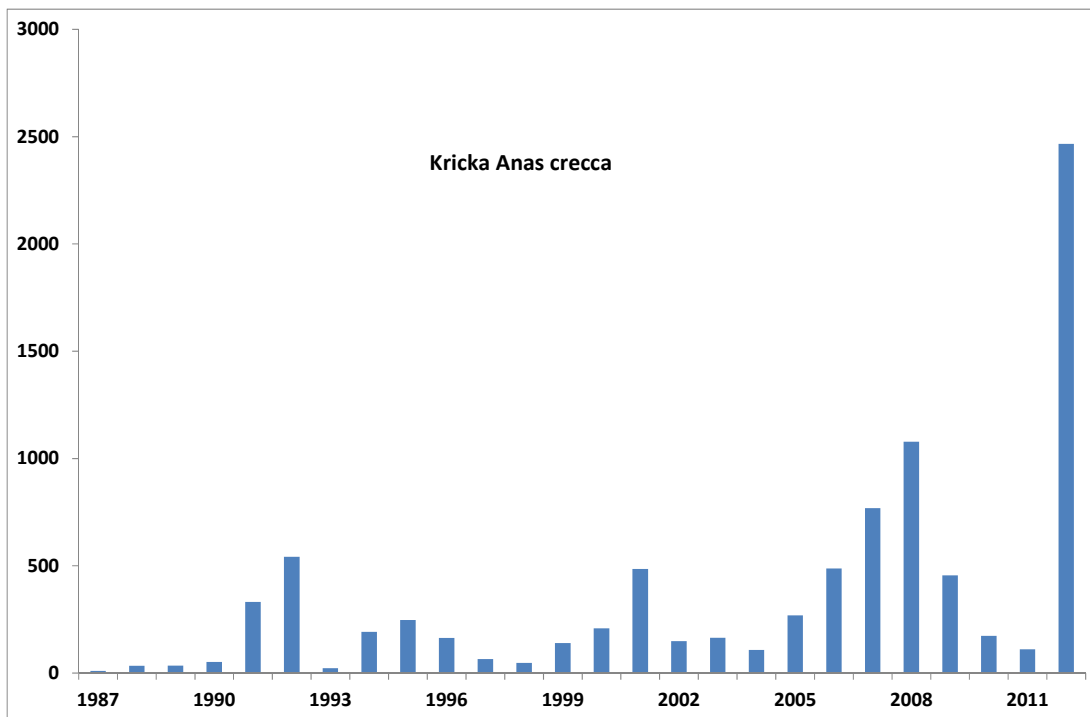

Fig.10. Antalet krickor *Anas crecca* inom referensområdena längs kusterna (**Fig. 2**) i januari 1987-2012.

Number of Teal Anas crecca on reference areas along the coasts (Fig. 2) in January 1987-2012.

Antalet krickor på referensområdena i januari har visat en mycket varierande bild beroende på vinterns hårdhet, med endast enstaka krickor under hårda isvintrar och flockar på några få individer upp till hundratalet krickor mildare vintrar. Ca 500 eller fler krickor har räknats in vid 7 vintrar, varav endast två före 2006. Den senaste vintern avvek markant från tidigare år med närmare 2500 krickor på referenslokalerna.

Bläsand *Anas penelope*

Bläsanden tillhör de arter, där index varierat mycket från år till år. Fram till och med 1985 (och en mycket markant topp 1986) visade index en klart ökande trend (**Fig. 11**). Beräknat över hela perioden är trenden också ökande, men under den senare delen med betydande fluktuationer mellan åren är ökningen mindre markant. Dessa kan med all säkerhet hänföras till variationer i artens flyttning, vilka kanske överlagras på reella förändringar i beståndens storlek. Höga toppar i septemberindex noterades 1986, 1989, 1992, 2000 och 2006. Efter 2000 har septemberindex visat en nedåtgående trend. De senaste höstarna var index emellertid lågt, även om en viss ökning noterades mellan 2010 och 2011.

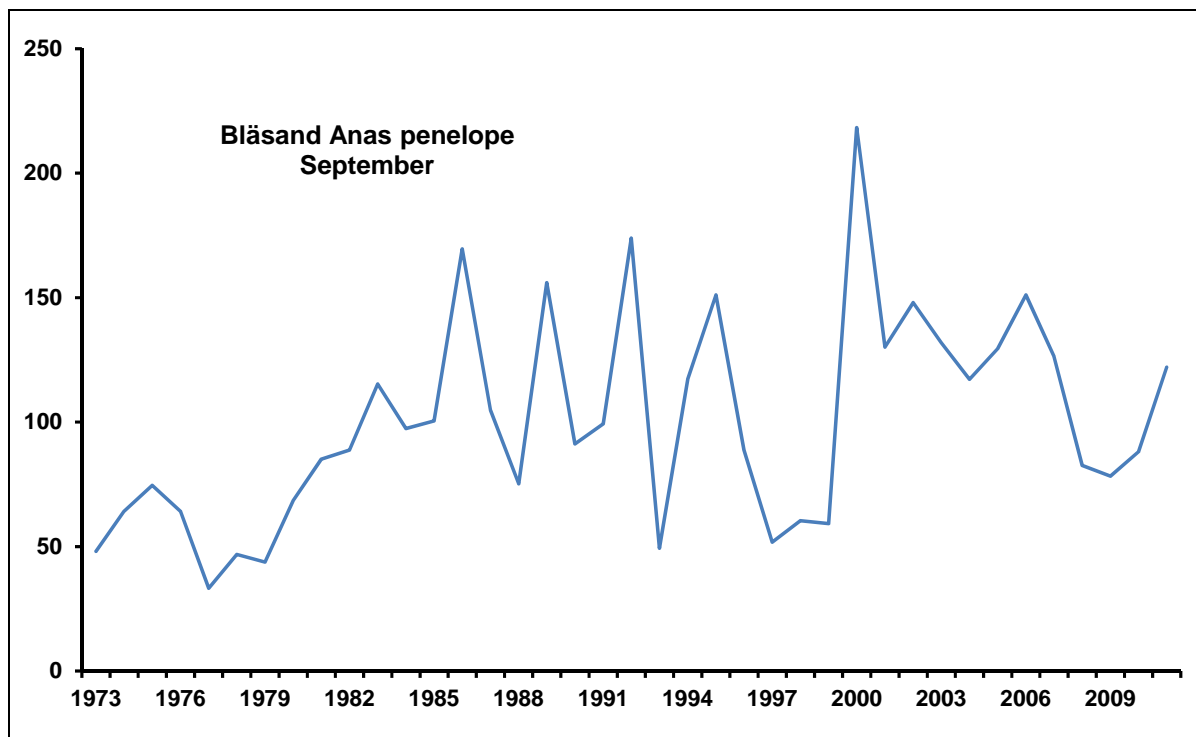

Fig. 11. Septemberindex för bläsand *Anas penelope* 1973 – 2011.
September indices for Wigeon Anas Penelope in Sweden 1973 – 2011.

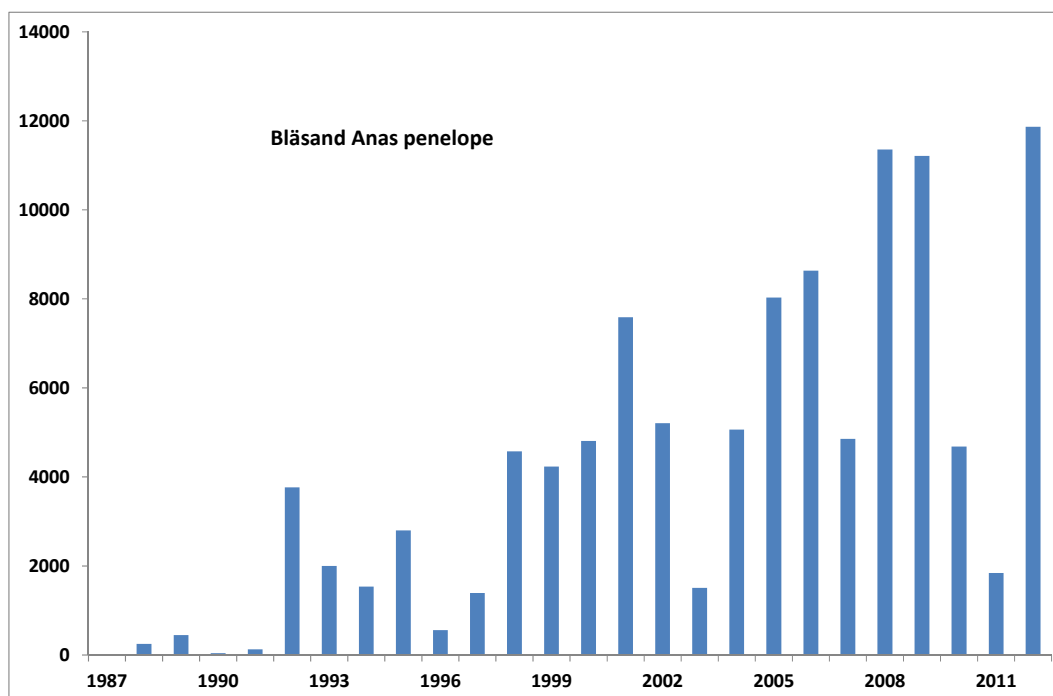

Fig. 12. Antalet bläsänder *Anas penelope* inom referensområdena längs kusterna (**Fig. 2**) i januari 1987-2012.
Number of Wigeon Anas penelope on reference areas along the coasts (Fig. 2) in January 1987-2012.

Bläsanden har börjat övervintra i större antal i sydvästra Skåne de senaste åren. Före 1990 observerades normalt endast enstaka bläsänder i Sverige i januari, medan flockar om upp till något hundratal kunde ses under enstaka milda vintrar. I januari 1992 räknades för första gången

fler än 1000 bläsänder i Sverige (**Fig. 12**). De kommande åren har bläsanden varit en vanlig övervintrare främst i Foteviksområdet och kringliggande delar av SV Skåne, men småflockar har också setts på andra kustlokaler. Ökningen har fortsatt och i januari 2001 sågs 7773 bläsänder, främst i Skåne. Antalet bläsänder på de svenska lokalerna har varierat en hel del mellan åren med som mest över 11000 på referenslokalerna i januari 2008, 2009 och 2012. Antalet bläsänder var däremot väsentligt lägre under de båda kalla vintrarna 2010 och 2011, men ändå noterades över 4000 bläsänder 2010.

Bergand *Aythya marila*

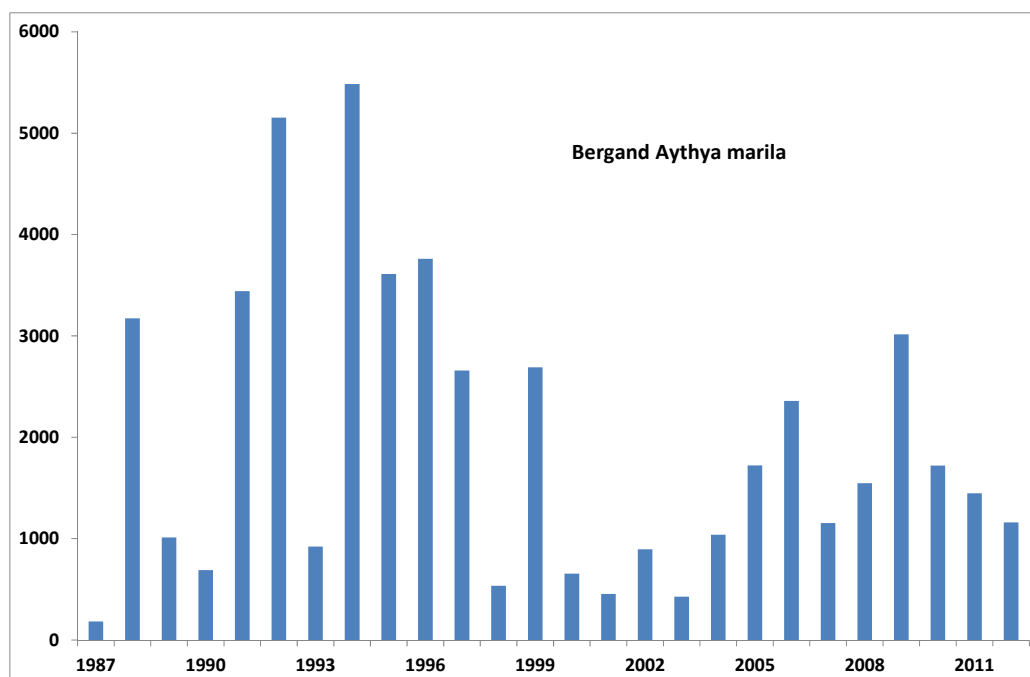

Fig. 13 Antalet bergänder *Aythya marila* inom referensområdena längs kusterna (**Fig. 2**) i januari 1987-2012.

Number of Scaup Aythya marila on reference areas along the coasts (Fig. 2) in January 1987-2012.

Berganden förekommer regelbundet på kustlokalerna i sydligaste Sverige, främst runt Gotland samt i Skåne och Blekinge. Vanligen ser man den i mindre antal i de stora viggflockarna, men rena flockar om några tusen bergänder har rapporterats vissa vintrar, främst från Gotland. Antalet bergänder har de flesta år varit för lågt för att index skall kunna beräknas.

På referenslokalerna har antalet bergänder varierat betydligt mellan olika år (**Fig. 13**). Bergandens uppträdande med stora flockar vissa år gör det svårt att få en bild av beståndsutvecklingen även över en ganska lång inventeringsserie. Antalet bergänder på referenslokalerna var relativt lågt 2012 och till och med lägre än under de föregående två kalla vintrarna. Liksom under flera tidigare år har stora flockar observerats på andra kustlokaler och den rapporterade summan för 2012 var 7600 bergänder.

Vigg *Aythya fuligula*

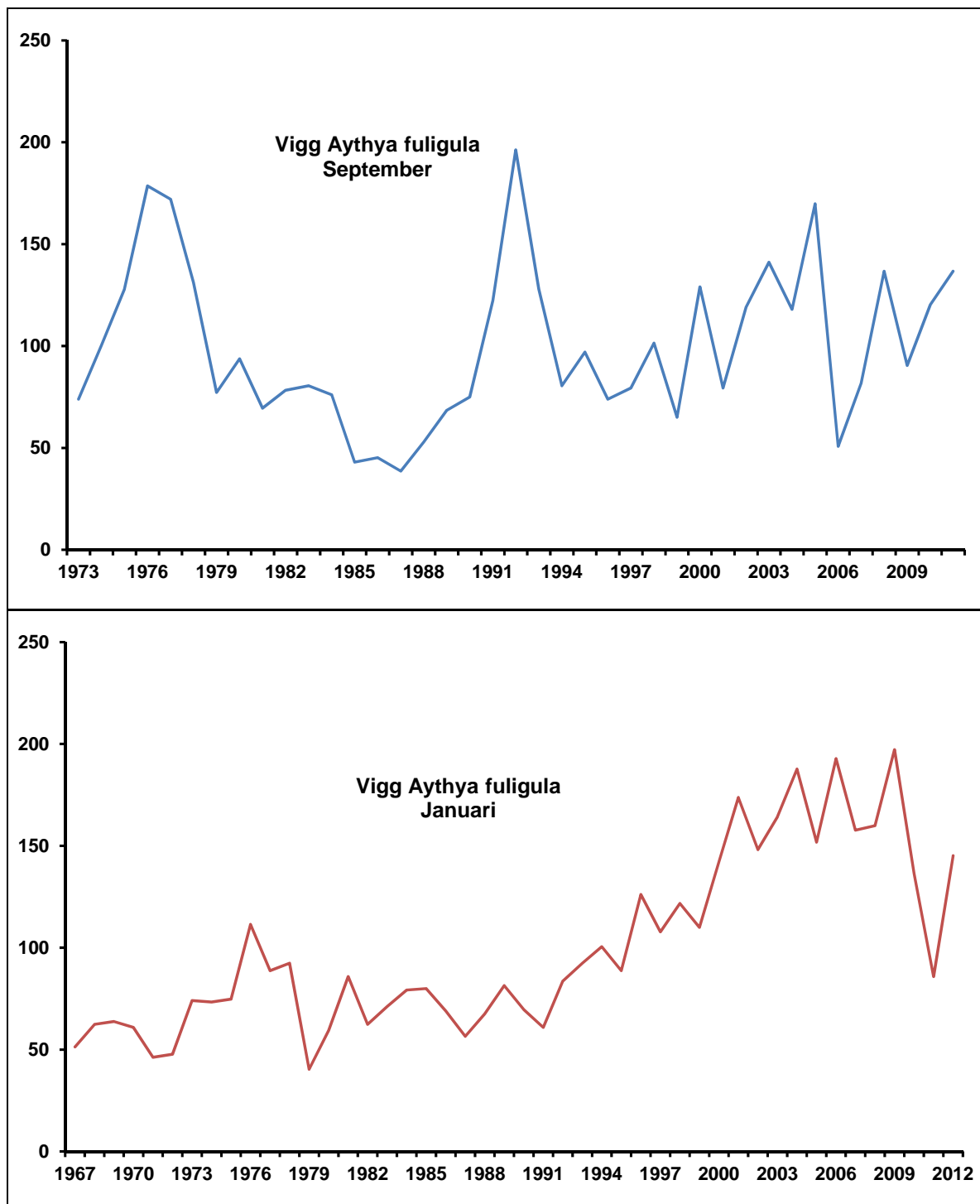

Fig. 14. Index för vigg *Aythya fuligula* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1967-2012. Indices for Tufted Duck *Aythya fuligula* in Sweden in September 1973-2011 and January 1967-2012.

Viggen visar ingen klar beståndsutveckling över inventeringsperioden för september som det återspeglas i index (**Fig. 14**). I början noterades under några år ökande index, varefter index mellan 1976 och 1987 snarare beskrev en nedåtgående trend. 1987 till 1992 ökade index markant för att sedan åter minska. De kommande årens utveckling i viggindex kan snarast beskrivas som markanta fluktuationer kring en ökande trend. En av orsakerna till de markanta svängningarna i index torde vara viggarnas vana att samlas i stora flockar på ett fåtal lokaler. Sker det förändringar i de stora flockarna ger detta naturligtvis klart utslag i index, särskilt i september där få vigglokaler ingår bland de inventerade lokalerna. Under de senaste åren har septemberindex visat markanta fluktuationer.

Viggens vinterindex visade mellan 1973 och 1992 i stort sett visat en stabil nivå med en del fluktuationer (**Fig. 14**). En period med ökande indexvärden noterades under 90-talet, varefter midvinterindex flukturerade på en hög nivå under 2000-talet. Högsta index under serien noterades 2009. Under de därpå följande kalla vintrarna med stora delar av skärgårdarna helt isbelagda observerades betydligt färre vigg i Sverige och index 2011 låg på samma nivå som under den senare delen av 1990-talet. Den milda vintern 2012 var index åter betydligt högre, men fortfarande långt under värdet för toppåren.

Brunand *Aythya ferina*

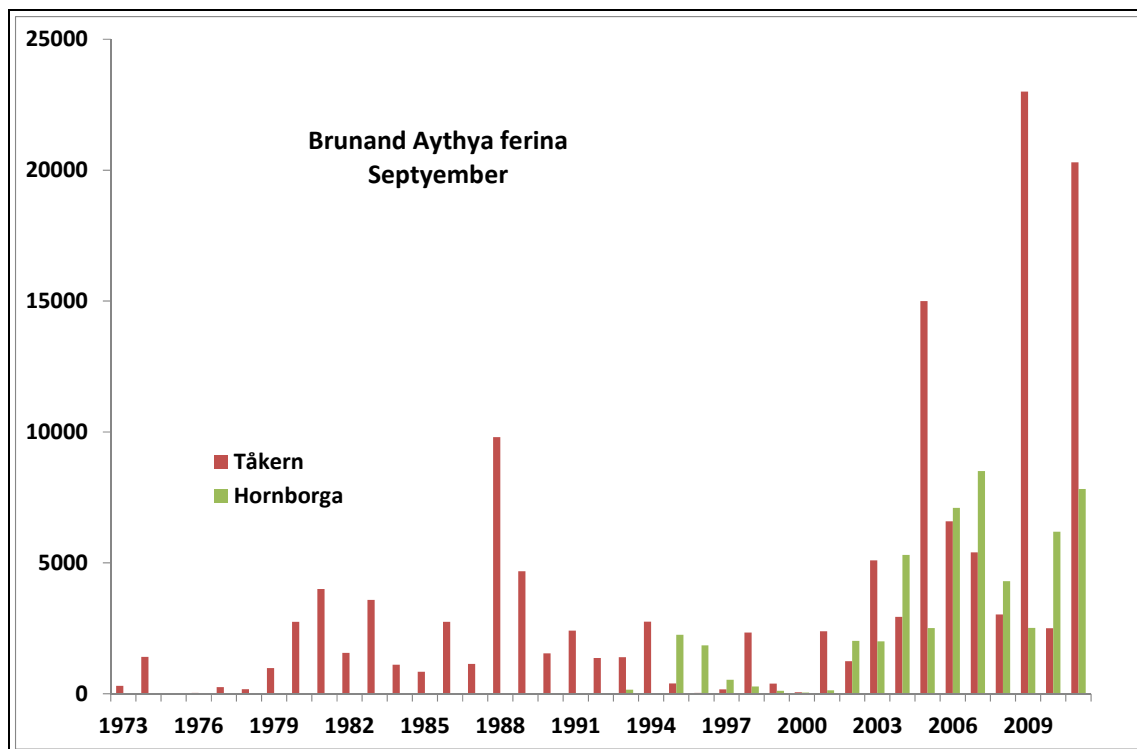

Fig. 15. Antalet brunänder *Aythya ferina* vid Hornborgasjön och Tåkern vid septemberinventeringarna 1973 – 2011.

*Number of Pochard *Aythya ferina* at Hornborgasjön and Tåkern at the september counts in 1973 – 2011 .*

Brunanden noterades regelbundet i flockar eller mindre antal på ett antal sjöar i södra Sverige. Antalet på de olika sjöarna har varierat markant mellan olika år. Särskilt under senare år har mycket stora flockar av brunänder observerats på Tåkern och Hornborgasjön (**Fig. 15**), men

redan 1988 sågs över 10000 på Tåkern. Flockar med över 1000 brunänder har också observerats på några andra lokaler i september. Särskilt höga antal räknades in vid inventeringarna 2009 och 2011 med 25700 resp. 28200 brunänder på de svenska räkningslokalerna. Mer än 20000 av dessa sågs vid Tåkern.

Antalet brunänder i september på vissa lokaler är mångdubbelt högre än det svenska häckfågelbeståndet och måste sålunda rekryteras från häckningsområden på betydande avstånd från Sverige. Arten är känd för att under sensommaren och hösten samas i betydande flockar på gynnsamma lokaler.

För januari finns det underlag för beräkning av årliga index (**Fig. 16**). Dessa visar en markant uppåtgående trend under perioden, men arten är känslig för kalla vintrar och betydande fluktuationer i index har noterats mellan olika år med mycket låga index under flertalet isvintrar med undantag för 1996, då index visade ett mycket högt värde. En markant minskning skedde dock till 1997. Index för 1998 var något högre. Ökningen har sedan fortsatt och midvinterindex för 2007 är det högsta hittills. De därpå följande vintrarna har visat lägre index, särskilt markant under de båda kalla vintrarna 2010 och 2011. En viss återhämtning noterades 2012, men index var fortfarande betydligt under toppnoteringarna. Merparten av de inräknade brunänderna har noterats på ett fåtal lokaler i Blekinges skärgård.

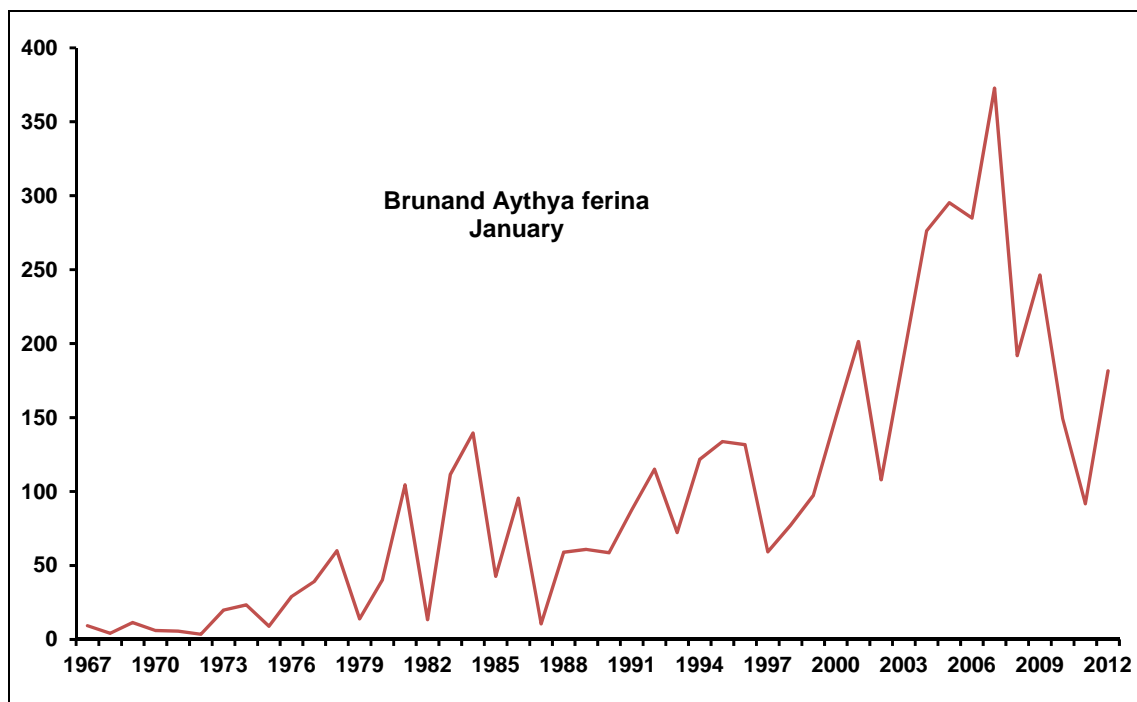

Fig. 16. Index för brunand *Aythya ferina* i Sverige januari 1967-2012
Indices for Pochard Aythya ferina in Sweden in January 1967-2012.

Knipa *Bucephala clangula*

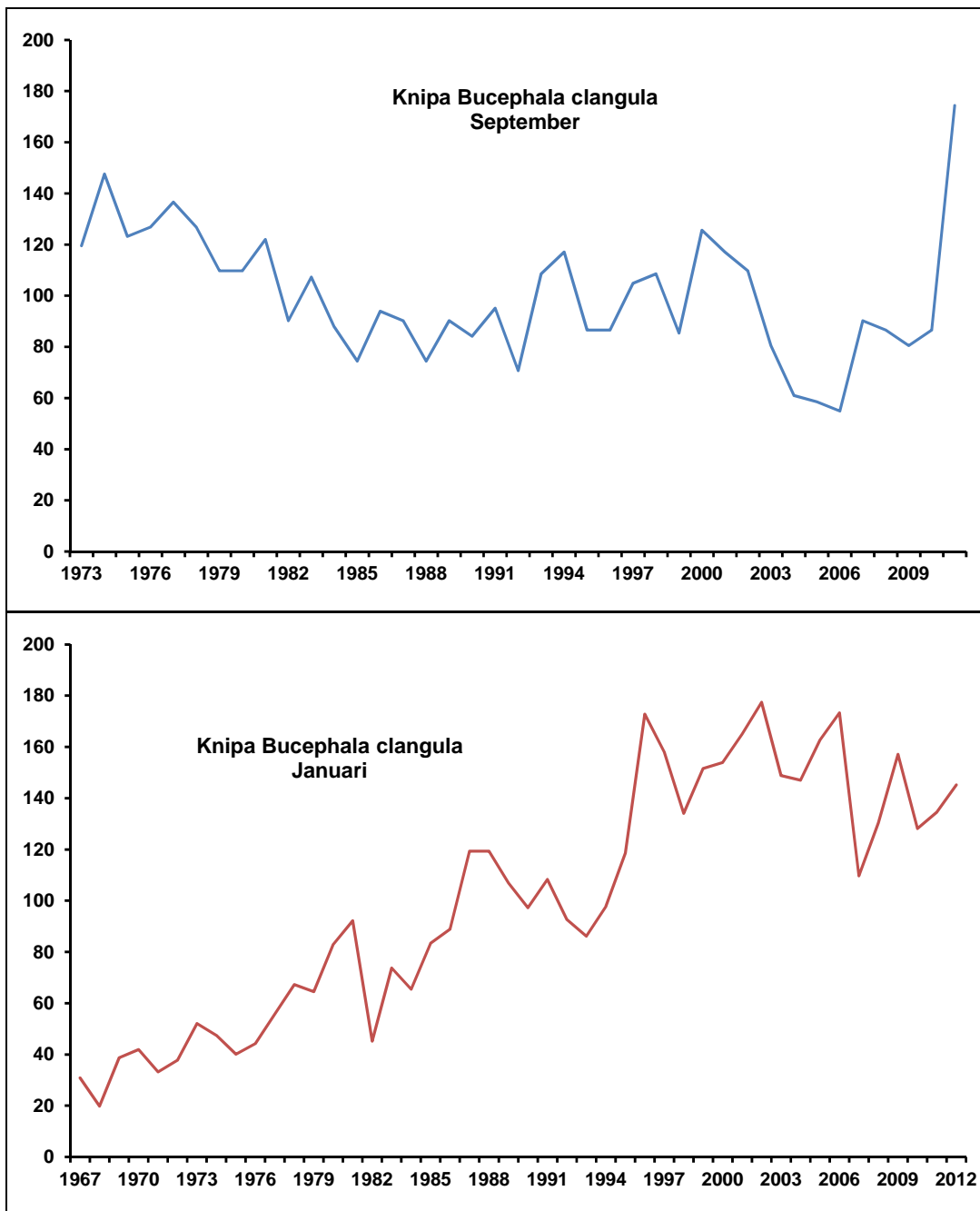

Fig. 17. Index för knipa *Bucephala clangula* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1967-2012.

Indices for Goldeneye Bucephala clangula in Sweden in September 1973-2011 and January 1967-2012.

Knipan är anmärkningsvärd eftersom septemberindex generellt visat en neråtgående trend under de första åren, medan januariindex visar en markant ökande trend över hela serien fram till omkring 2000 (**Fig. 17**). Under den senare delen av serien visar septemberindex en relativt stabil nivå med undantag för 2001 – 2006, då väsentligt lägre värden noterades. Septemberindex för 2011 avviker och är det högsta för hela serien.

Knipans midvinterindex har visat en markant uppåtgående trend under större delen av perioden fram till mitten av 1990-talet, varefter utvecklingen planade av och index mest kan beskrivas som fluktuationer på en nivå som är betydligt högre än under de första årens inventeringar. De senaste årens index visar ingen klar tendens för knipan utan kan hänföras till fluktuationer på en hög nivå. Vissa mindre nedgångar kan hänföras till en spridning av kniporna på isfria inlandslokaler under de mildaste vintrarna. 2010 och 2011 var dock kalla isvintrar med flertalet knipor vid kusterna.

Uppgången i vinterindex kan relateras till de mildare vintrarna under senare år, men allt tyder på att vinterindex bättre återspeglar situationen i den svenska knipstammen än septemberindex, där troligen andra orsaker än beståndsförändringar påverkat indexvärdena. Antalet inräknade knipor i september har varit ganska lågt.

Ejder *Somateria mollissima*

Vid septemberinventeringen har kusten mellan Falkenberg och Malmö i princip inventerats i sin helhet de flesta år. Denna kuststräcka hyser ett betydande antal ejdrar, medan de inventerade Östersjölokalerna endast hyser begränsade mängder ejder. Septemberindex speglar därför situationen på den södra delen av västkusten. I september har däremot antalet inventerade lokaler i Bohuslän varit ganska lågt och begränsat till den norra delen, medan lokalerna i Bohuslän är bättre spridda och representativa i januari.

Ejders septemberindex visade en ganska stabil nivå fram till 1985 (**Fig. 18**). Därefter låg index relativt stabilt på en lägre nivå under några år, för att sedan under 1990-talet minska kraftigt. Index de senaste höstarna har varit ungefär 1/3 av index när det var som högst med ganska måttliga fluktuationer mellan åren. 2002 – 2005 visade mycket lika och låga indexvärden. Under den senare delen av perioden har index visat något högre värden, men fortfarande låga jämfört med början av inventeringsperioden.

Ejders januariindex visar mycket varierande värden med höga index vid tre tidigare tillfällen. Ser man serien i stort kan förloppet beskrivas som fluktuerande kring en stabil nivå fram till ca 1995 följt av ökande men fortfarande fluktuerande index. Det högsta värdet hittills noterades 2007 följt av en mindre nedgång till januari 2008 -2009. De kalla vintrarna 2010 och 2011 var antalet ejdrar i Sverige väsentligt lägre än under de närmast föregående åren. Den milda vintern 2012 var midvinterindex för ejdern nästan lika högt som 2007.

Den mycket markanta nedgången i ejderbeståndet i Östersjön som diskuterats under senare år återspeglas inte i de presenterade midvinterinventeringarna. Antalet övervintrande ejdrar efter de svenska kusterna utanför västkusten är lågt och totalinventeringar efter västkusten i januari 2004 och 2009 har inte visat någon nedgång här. I den egentliga Östersjön finns endast mindre antal ejdrar under vintern och något separat index för denna del kan därför ej beräknas.

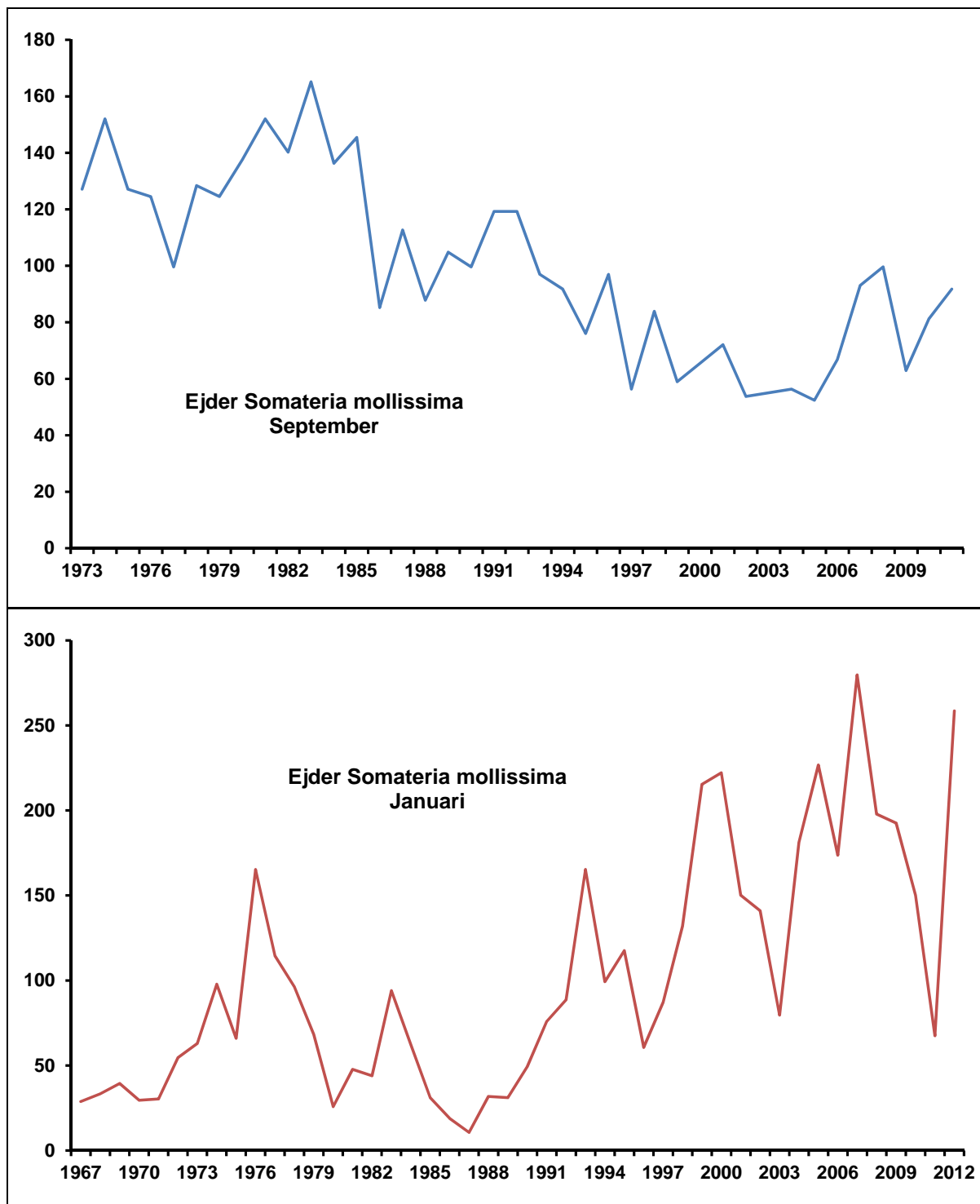

Fig. 18. Index för ejder *Somateria mollissima* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1967-2012.
Indices for Eider Somateria mollissima in Sweden in September 1973-2011 and January 1967-2012.

Småskrake *Mergus serrator*

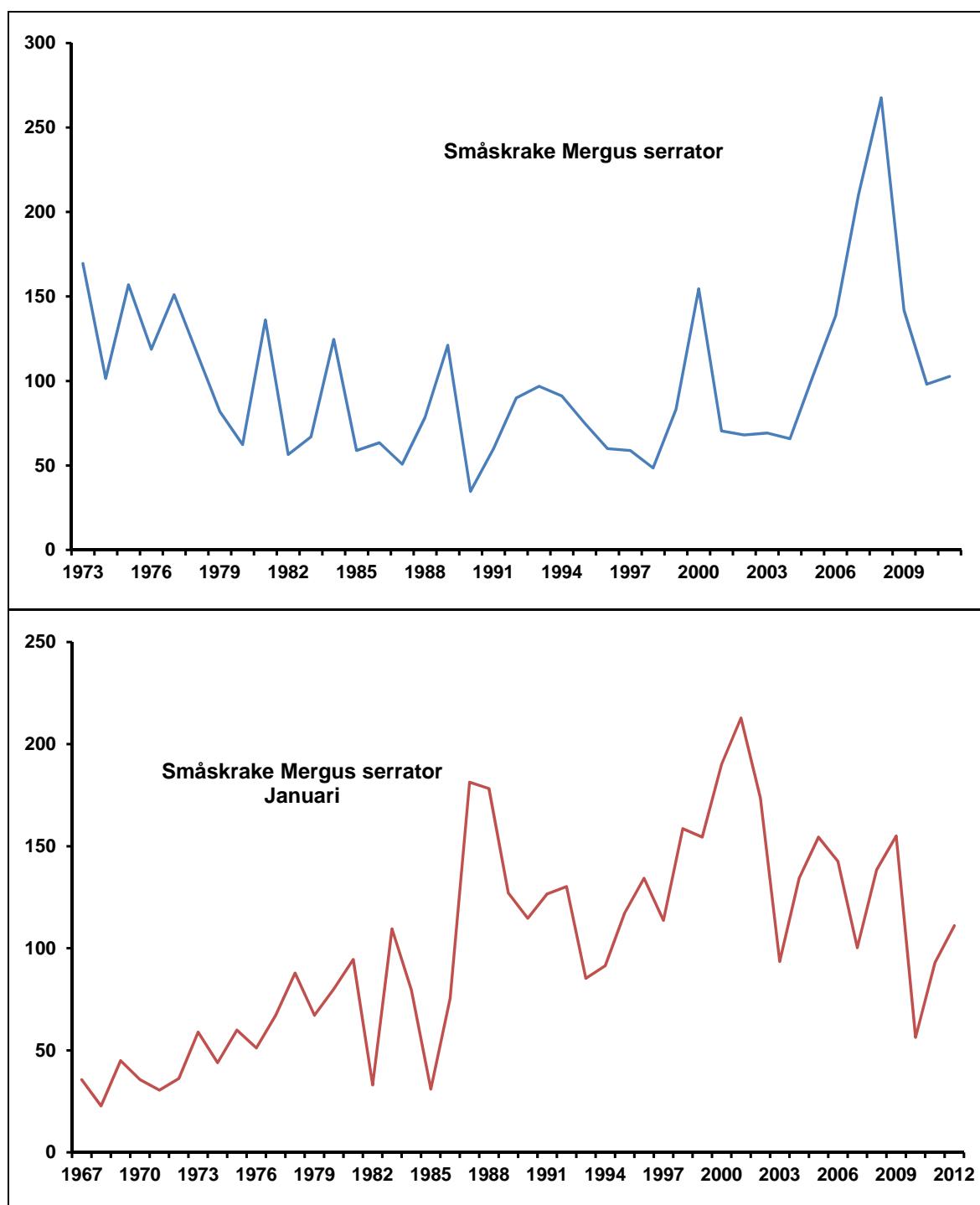

Fig. 19. Index för småskrake *Mergus serrator* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1967-2012.

Indices for Red-breasted Merganser Mergus serrator in Sweden in September 1973-2011 and January 1967-2012.

Småskräken förekommer normalt i ganska måttligt antal på de inventerade lokalerna i september och det är därför inte att förvåna att den visar betydande fluktuationer i index mellan olika år. Liksom för knippan har småskräkens septemberindex visat en neråtgående tendens genom åren

fram till september 2000, då ett index i nivå med de högsta värdena i seriens början noterades. Index för 2001 – 2005 var åter väsentligt lägre index, men. 2006 var index åter högt och i september 2007 registrerades det högsta Septemberindex för arten dittills, men uppgången fortsatte till september 2008 (**Fig. 19**). Index för 2009 - 2011 var emellertid väsentligt lägre.

Småskräken har visat en markant uppåtgående trend i midvinterindex under de första åren med inventeringar (**Fig. 19**), medan index för de senaste 20 åren i princip kan beskrivas som fluktuationer på en relativt hög nivå. Att index visar fluktuationer är inte oväntat eftersom antalet inräknade småskräkar som regel varit ganska lågt. Januari 2010 och 2011, som var ovanligt kalla kännetecknades av ett lågt midvinterindex. Index för 2012 visade åter något högre, mer normal indexnivå.

Den internationella SOWBAS inventeringen 2007 – 2009 antyder en nedgång av antalet småskräkar som övervintrar i Östersjön. Någon sådan minskning kan emellertid inte spåras i det svenska materialet, vilket istället under denna period antyder fluktuationer kring en stabil nivå efter en tidigare ökning.

Storskrake *Mergus merganser*

Storskraken ses i tillräckligt höga antal både i september och januari för att ge underlag för beräkning av årliga index, även om antalet inräknade individ på indexlokalerna i september är i lägsta laget. Septemberindex har under de senaste åren legat på en ganska jämn nivå med en del fluktuationer. I det längre perspektivet visar storskrakens septemberindex en högre nivå de senaste åren jämfört med de första årens inventeringar (**Fig. 20**). 2009 - 2011 hade dock förhållandevis låga index.

Storskrakens januariindex visar en varierande bild under perioden först med en ökande trend, sedan en nedgång i samband med vintern 1979 och därefter en tämligen stabil men lägre nivå fram till och med 1992 och ett ovanligt högt index 1993, följt av ett annat högt index 1995 (**Fig. 20**). Indexvärdena har därefter visat en klart minskande trend med en del fluktuationer. De båda senaste kalla vintrarna uppvisade låga indexvärden.

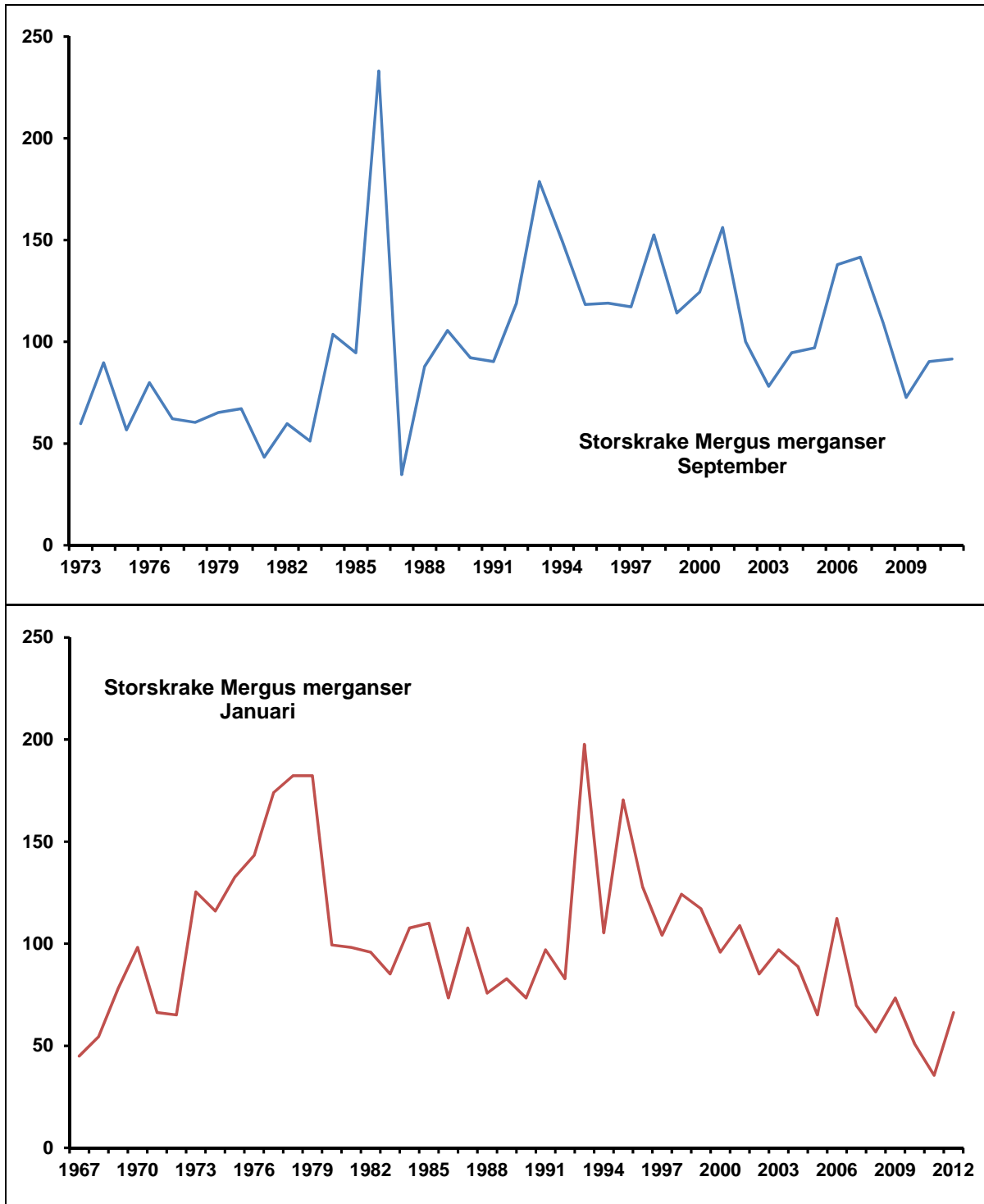

Fig. 20. Index för storskrake *Mergus merganser* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1967-2012.
Indices for Goosander Mergus merganser in Sweden in September 1973-2011 and January 1967-2012.

Salskrake *Mergus albellus*

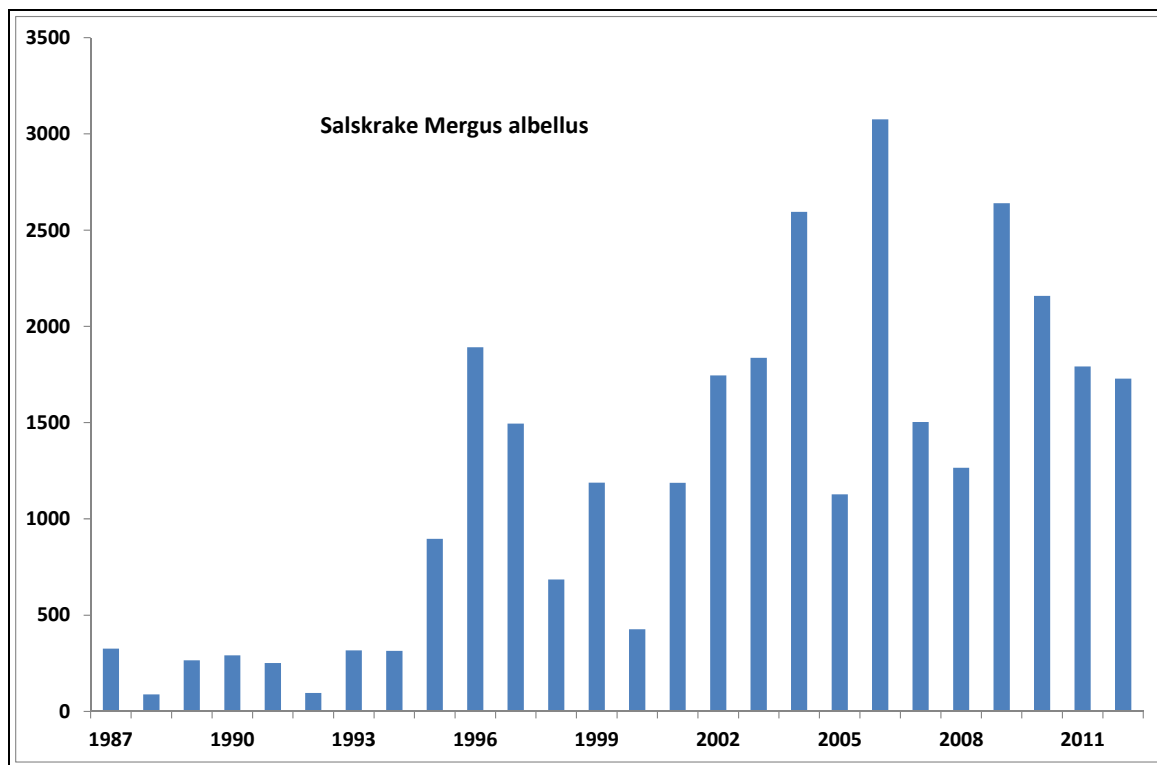

Fig. 21. Antalet salskrakar *Mergus albellus* inom referensområdena längs kusterna (**Fig. 2**) i januari 1987-2012.

Number of Smew Mergus albellus on reference areas along the coasts (Fig. 2) in January 1987-20012..

Innan 1995 var antalet inräknade salskrakar i Sverige vid midvinterinventeringarna lågt, vanligen några få hundra. Från 1995 ökade antalet markant och som mest räknades över 3000 salskrakar i januari 2006 (**Fig. 21**). De följande vintrarna var antalet lägre, kanske en effekt av den under flera arter nämnda utspridningen under de milda vintrarna. De flesta salskrakarna sågs i Blekinges skärgård. I januari 2009 var antalet salskrakar åter högt liksom under de kalla vintrarna 2010 och 2011. Antalet salskrakar på referensområdena var ungefär detsamma den milda vintern 2012 som den hårda isvintern 2011.

Knölsvan *Cygnus olor*

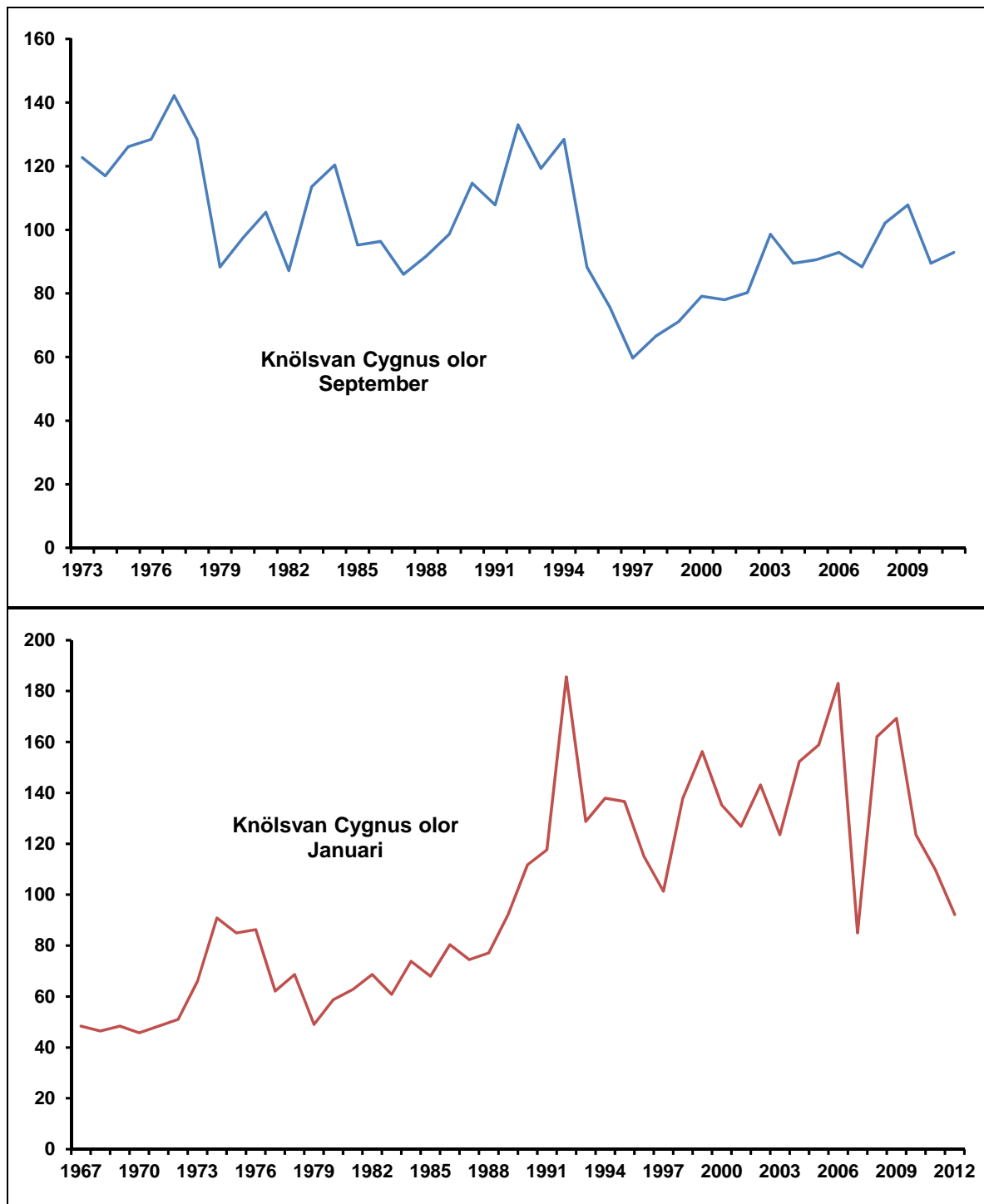

Fig. 22. Index för knölsvan *Cygnus olor* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1967-2012. Indices for Mute Swan *Cygnus olor* in Sweden in September 1973-2011 and January 1967-2012.

Knölsvanens septemberindex har legat på en stabil nivå under de första tjugo årens inventeringar i kontrast med index för vinterinventeringarna, vilka visat en fortgående ökning under samma period (**Fig. 22**). De senaste åren har dock septemberindex varit lägre även om en viss upphämtning kunnat konstateras. Två stora koncentrationer ingår bland de inventerade lokalerna, Tåkern och södra Öresund och lokala förändringar i dessa områden kan ha en betydande

genomslagskraft på index för knölsvanen. Septemberindex påverkas dock i hög grad av situationen i de flockar av yngre icke häckande svanar som samlas på vissa lokaler. De återspeglar därför kanske i betydande grad ungproduktionen under åren närmast före inventeringen.

Knölsvanens midvinterindex visade under de första åren en mycket jämn nivå, men sedan början av 1970-talet har midvinterindex i princip beskrivit en ökande trend till 1995 (**Fig. 22**). En hög topp noterades visserligen 1992, men det kan vara orsakad av en tillfällig omfördelning bland svanarna. 1996 och 1997 var index åter lägre, en effekt av isvintern 1996? Från och med 1998 har midvinterindex för knölsvanen visat fluktuationer kring en nivå som är ungefär den dubbla mot när inventeringarna startade. Ett lågt knölsvanindex för 2007 förklaras av den milda vintern med många knölsvanar kvar i häckningsområdena och spridda på lokaler som normalt inte är isfria. De hårda isvintrarna 2010 och 2011 var januariindex för knölsvanen lågt, men index för januari 2012 låg kvar på samma låga nivå..

Sångsvan *Cygnus cygnus*

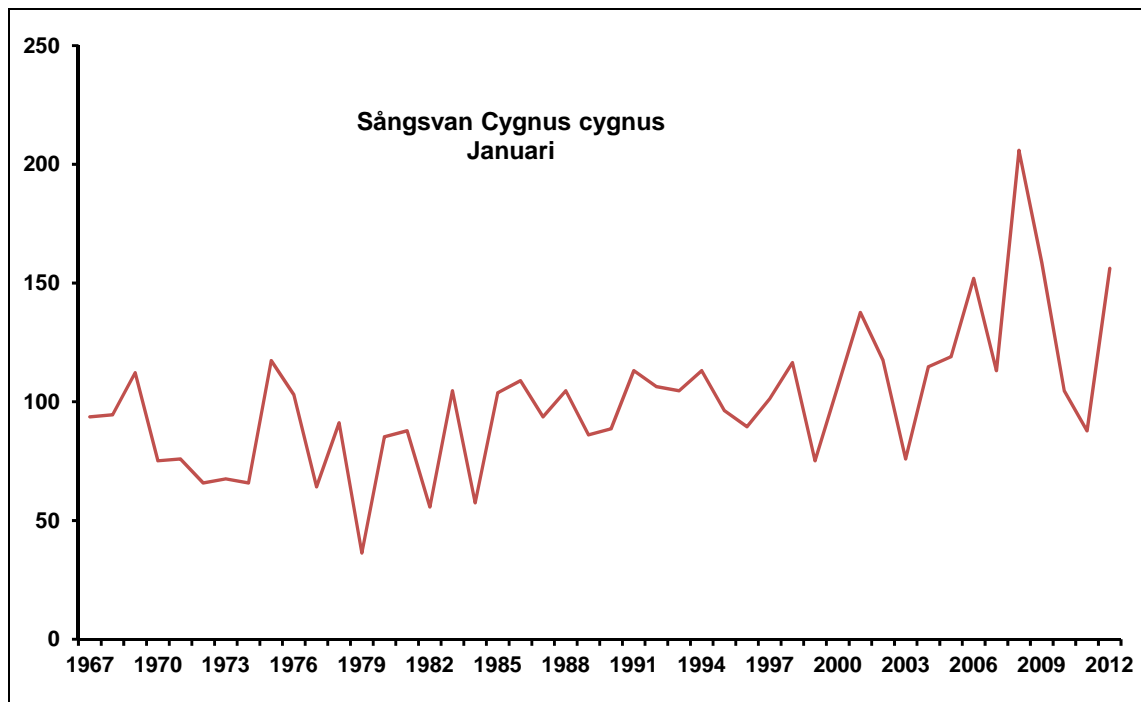

Fig. 23. Index för sångsvan *Cygnus cygnus* i Sverige januari 1967-2012.
*Indices for Whooper Swan *Cygnus cygnus* in Sweden in January 1967-2012.*

Sångsvanen visar en mer varierad bild än knölsvanen med betydande fluktuationer i index mellan olika år fram till mitten av 80-talet (**Fig. 23**). Från 1985 kan man ana en svagt ökande trend i beståndet. Index för 2008 var det högsta dittills för sångsvanen, men index sjönk därefter och låg 2010 och 2011 nästan på samma nivå som när inventeringarna började, men båda vintrarna var kalla med mycket snö. Den milda vintern 2012 var index åter väsentligt högre.

De traditionella midvinterindex motsvarar på intet sätt ökningen i sångsvanbeståndet i landet. Sångsvanarna har i stor utsträckning ändrat vanor under de senaste åren och en ökande andel uppehåller sig hela dagen på olika fält och täcks då inte av sjöfågelräkningarna. Midvinterinven-

teringarna 1987 -1989 och framåt visar endast en svag ökning i sångsvanens index, medan de speciella sångsvaninventeringarna visar en mycket betydande ökning med närmare 10000 övervintrande sångsvanar i landet 2005 mot ca 2000 i början på 1970-talet. Vid den senaste heltäckande inventeringen 2010 sågs dock endast 4000 sångsvanar, men den genomfördes under en mycket hård vinter (liknande 2011).

Sothöna *Fulica atra*

Sothönan tillhör de arter, vars index visat stora förändringar (**Fig. 24**). Beståndet kraschade efter den kalla vintern 1978/79. Nivån i september har sedan legat mycket lågt i flera år, men en återhämtning påbörjades efter den senaste kalla vintern 1987 även om det är långt kvar till de första årens höga index. Från omkring 1990 verkade index ha stabiliserat sig på en nivå, som visserligen var lägre än de första åren, men relativt stabil. 2003 – 2005 noterades betydligt högre index, men 2006 var index tillbaka på den låga nivån. Endast obetydliga förändringar registrerades i index mellan 2006 och 2010. Efter de kalla vintrarna 2010 och 2011 var septemberindex åter något lägre.

När det gäller sothönan skall noteras att Tåkern och Hornborgasjön, som utgör de kanske viktigaste lokalerna för arten i materialet, inte ingår i indexberäkningarna för september. Lokala förhållanden som påverkar räkningarna här skulle få mycket stort genomslag och styra hela index. Siffrorna från sådana lokaler måste analyseras separat (**Fig. 25**). Förändringarna i Tåkern, där det finns en lång serie, är dock i stort sett desamma som i landet i övrigt. I sammanhanget kan noteras att Tåkern hade höga tal för sothönan 2009 och 2011, vilket inte motsvarar de låga indexvärdena för övriga lokaler. I Hornborgasjön är situationen en annan eftersom de gynnsamma förhållandena för arten (liksom för många andra) först skapats av restaureringsarbetena och beståndsförändringarna därför endast återspeglar situationen i sjön.

Rent generellt medför sothönans förekomst i stora koncentrationer på fågelsjöar som Tåkern och Hornborgasjön betydande svårigheter när det gäller att tolka förändringarna i index eftersom vad som händer på dessa stora lokaler påverkar hela bilden.

Sothönans januariindex visar liksom septemberindex en uppgång under 1970-talet, vilken torde kunna relateras till en serie milda vintrar. Arten kraschade efter vintern 1978/79 och även januariindex låg på en låg nivå. Från januari 1990 har vinterindex ökat mycket markant och var 1994 och 1995 nästan på samma höga nivå som under 1970-talet. 2006 noterade sothönan sitt högsta januariindex hittills. Index var fortsatt högt 2007 – 2009. De kalla vintrarna 2010 och 2011 visade väsentligt lägre index och under den andra hårda vintern, 2011, var indexnivån endast obetydligt högre än under bottenåren på 1980-talet. Index för januari 2012 var något högre, men ändå långt under de tidigare noterade toppvärdena.

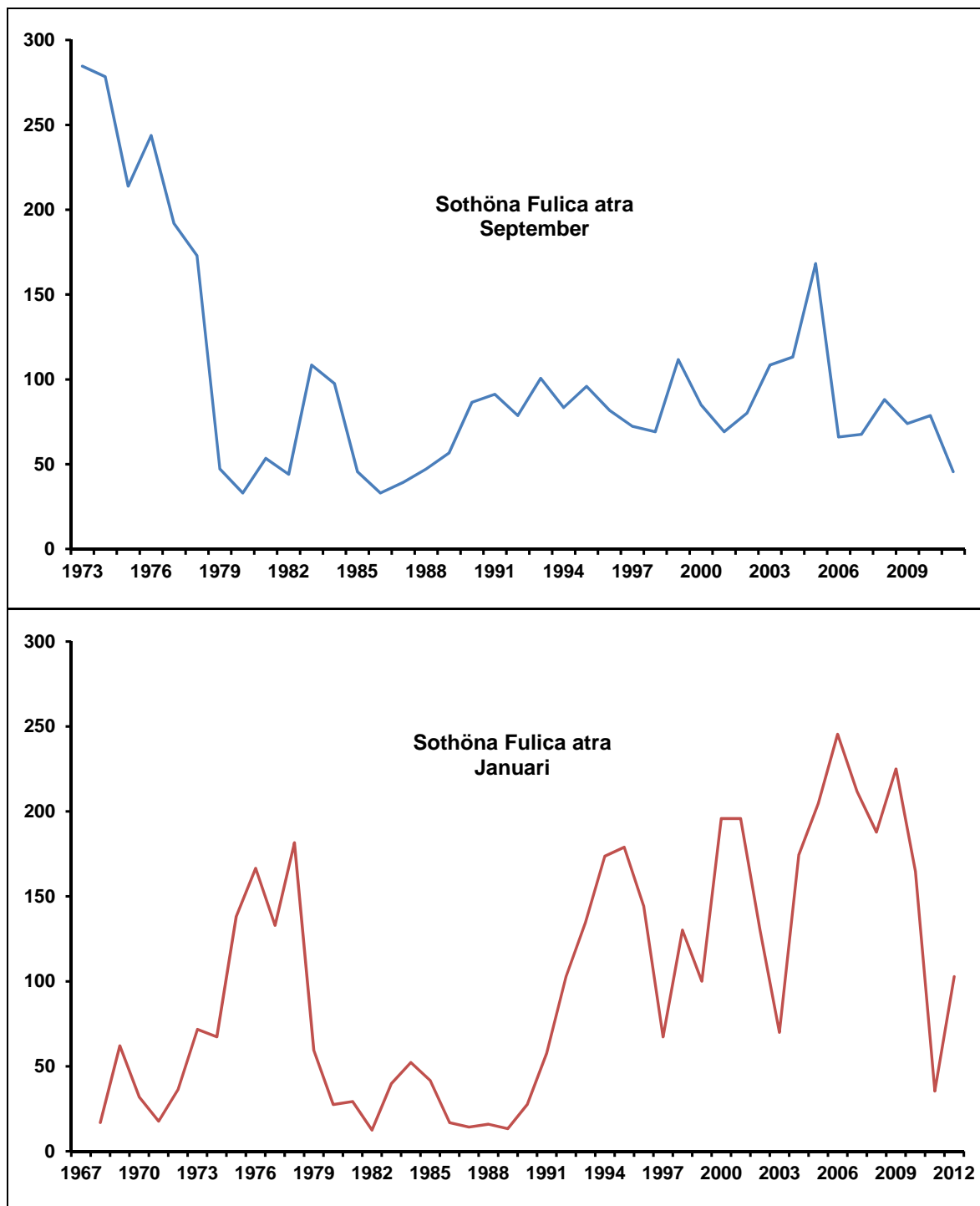

Fig. 24. Index för sothöna *Fulica atra* i Sverige september 1973 -2011 och januari 1968-2012. Tåkern och Hornborgasjön innefattas inte i index för sothönan (se texten!och **Fig. 25**) eftersom dessa båda lokaler hyser mer sothöns än övriga lokaler tillsammans och lokala förhållanden därför skulle påverka inventeringarna.

Indices for Coot Fulica atra in Sweden in September 1973-2011 and January 1968-2012. The two big sites for the species Tåkern and Hornborgasjön (See Fig. 25 for September totals) are not included in the index-calculations as these lakes have more Coot than the other sites together.

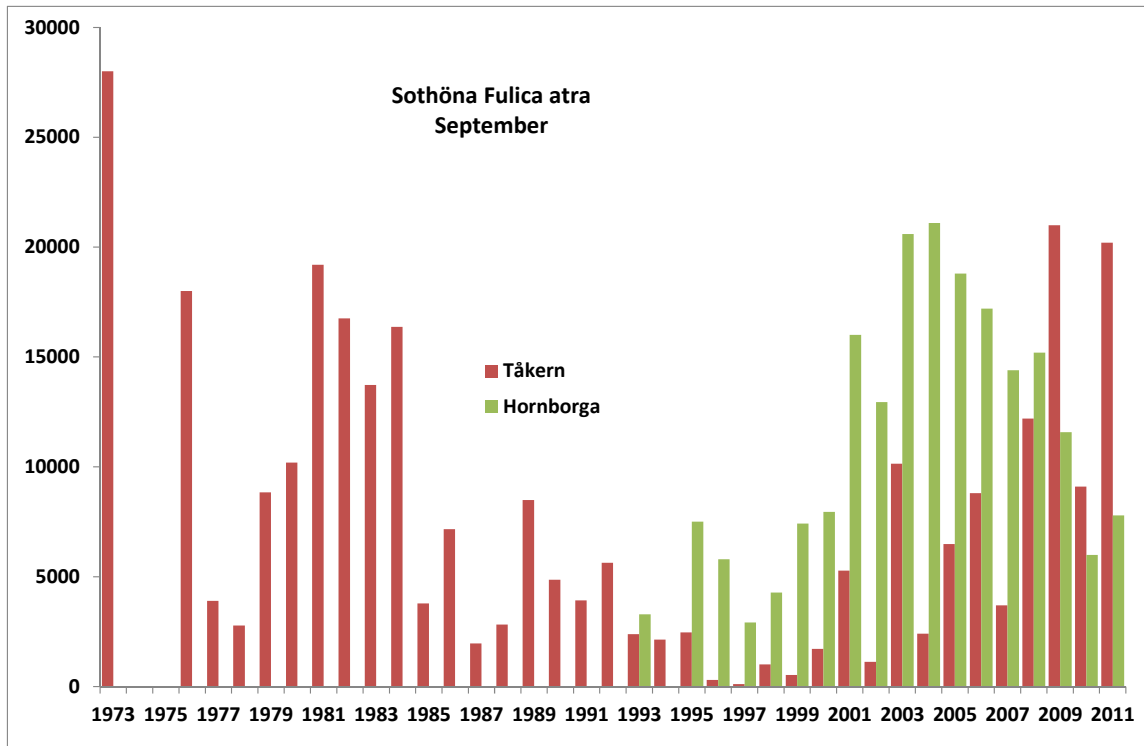

Fig. 25. Antalet sothöns *Fulica atra* vid Hornborgasjön och Tåkern vid septemberinventeringarna 1973 – 2011.
Number of Coot Fulica atra at Hornborgasjön and Tåkern at the september counts in 1973 – 2011 .

GÅSINVENTERINGARNA

Tabell 5. Antalet gäss av de olika arterna inräknade vid gåsinventeringarna i Sverige 2011- 12.
Total number of geese of the different species counted at the counts in Sweden in 2011 – 2012.

	Sept 11	Okt 11	Nov 11	Jan 12
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	37954	56497	37763	34603
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	189	775	131	117
Grågås <i>Anser anser</i>	177587	120534	67189	40033
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	39	9100	24054	9837
Fjällgås <i>Anser erythropus</i>	98	0	0	0
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	31284	37698	32967	38587
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	67326	156014	88540	7832
Prutgås <i>Branta bernicla</i>	314	525	44	1

Antalet gäss av de olika arterna som räknats in vid gåsinventeringarna 2011 – 2012 framgår av **Tabell 5.**

Grågås *Anser anser*

Septemberinventeringarna av grågås har nu genomförts under 27 säsonger sedan starten 1984. Under de år inventeringarna pågått ökade antalet inräknade grågäss i Sverige markant från ca 20000 1984 till 153000 i september 2004 och närmare 227000 vid inventeringen 2010 (**Fig. 26**). Antalet inräknade grågäss i september 2011 var väsentligt lägre med 178000 grågäss rapporterade.

Även om inventeringen avser att vara fullständig så saknas de flesta år uppgifter från en del lokaler som tidigare hyst betydande höstflockar. I vissa fall kanske detta beror på att det saknats gäss på lokalen ett visst år och man inte har ansett det meningsfullt att rapportera ett helt negativt resultat, medan det andra år kanske finns gäss som inte rapporterats. Gässen sprider sig också till nya lokaler, vilket också medför att en del gäss inte kommer med vid inventeringen. Jag håller det därför inte för osannolikt att det kan ha funnits ytterligare 20 000 – 30 000 grågäss i landet, vid de senaste årens septemberräkningar, dvs totalsumman torde ha överskridit 250000 individer. Även om en del grågäss torde ha förbisetts i september 2011 så är minskningen sedan 2010 säkerställd.

I september har grågässen i huvudsak varit koncentrerade till södra Sverige med stora flockar i Skåne och Mellansverige samt längs kusterna från Kalmarsund/Öland till norra Bohuslän (**Fig. 27**). Förekomsten på Västkusten är av mer sentida datum, medan grågässen tidigt visade sig i stora flockar i Skåne, Kalmarsundsregionen och i Mälardalen. Under senare år har en hel del flockar också etablerats längs Norrlandskusten i takt med att de häckande grågässen spridits norrut efter kusterna.

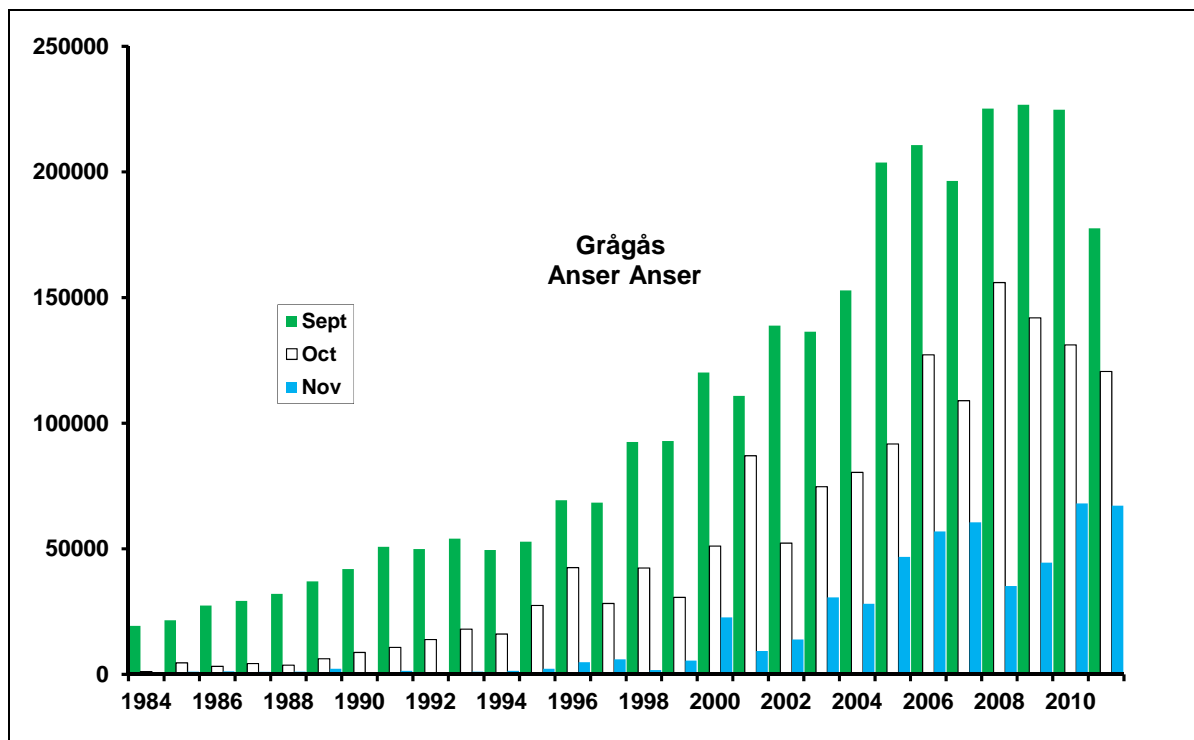

Fig. 26. Antalet inräknade grågäss *Anser anser* i Sverige vid höstinventeringarna i Sverige 1984 - 2011.

Number of Greylag Geese Anser anser counted in Sweden during autumn counts in 1984 – 2011.

I oktober har mer än hälften av de inräknade grågässen från septemberinventeringen lämnat landet (**Fig. 26**), men fortfarande finns stora flockar med grågäss spridda över hela södra Sverige och i oktober 2011 var 2/3 av de räknade grågässen från september kvar i landet. I oktober är flertalet grågäss koncentrerade till södra Sverige och de flesta flockar har lämnat Norrlandslokalerna. Här finner man flockarna på i princip samma lokaler som i september, men många av de stora flockarna har nu lämnat Kalmarsundsregionen. I november sker en fortlöpande koncentration av de kvarvarande grågässen till södra och sydvästra Sverige.

Ökningen i grågäsbeståndet har inte varit kontinuerlig hela tiden (**Fig. 26**). De första åren var den jämn, men efter 1991 tycktes antalet plana ut kring något över 50 000. En rejäl ökning i antalet inräknade gäss följde sedan och mellan september 1995 och september 2000 fördubblades antalet inräknade grågäss i landet. En del av ojämnheter i kurvan kan säkert återföras till olika väderleksförhållanden. Vissa år har fler grågäss lämnat Sverige före inventeringen jämfört med andra år. Orsakerna till den lägre siffran för 2011 är ännu oklar.

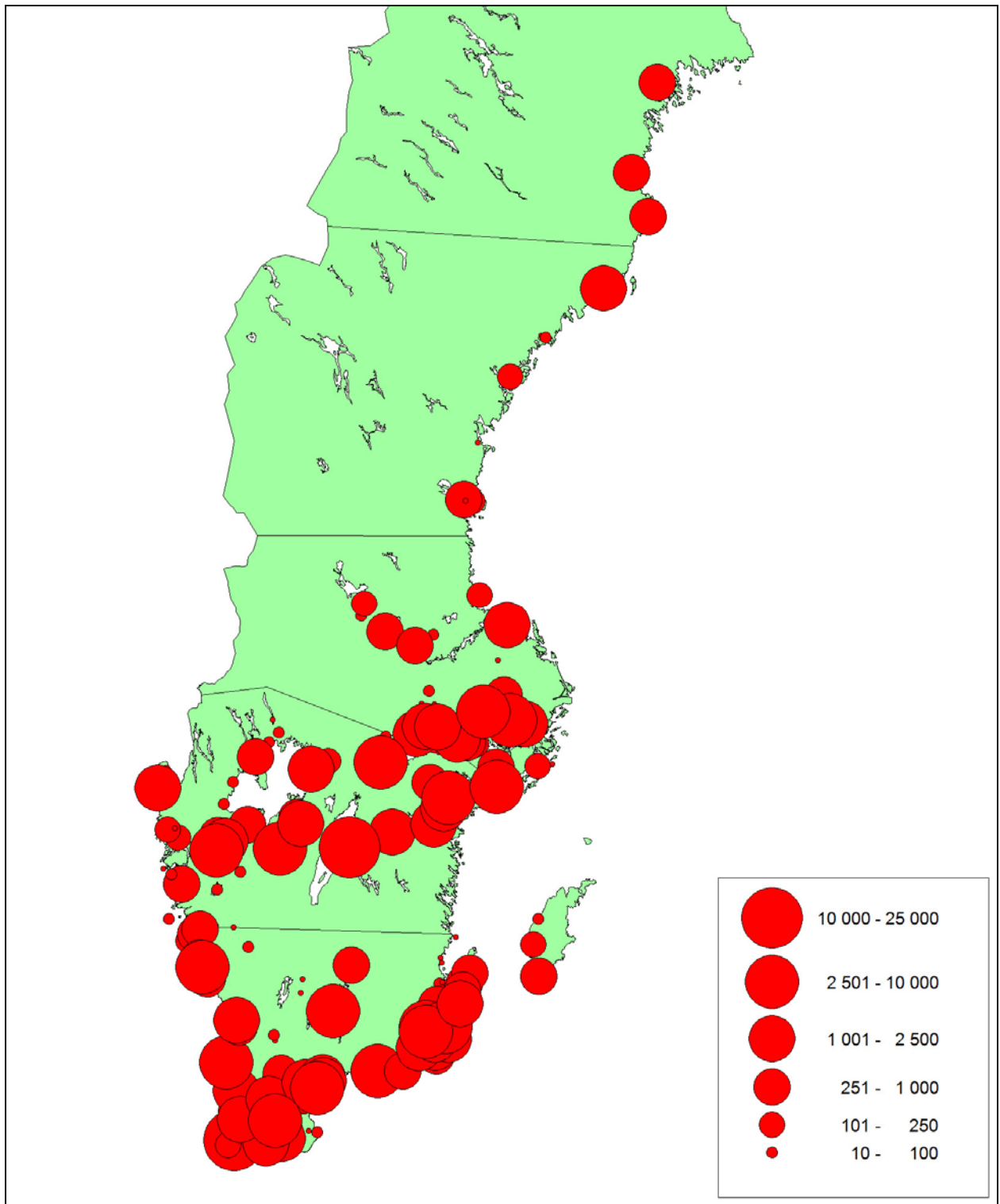

Fig. 27. Grågåsens utbredning i Sverige vid inventeringen i september 2011.
The distribution of Greylag Geese in Sweden at the census in September 2011.

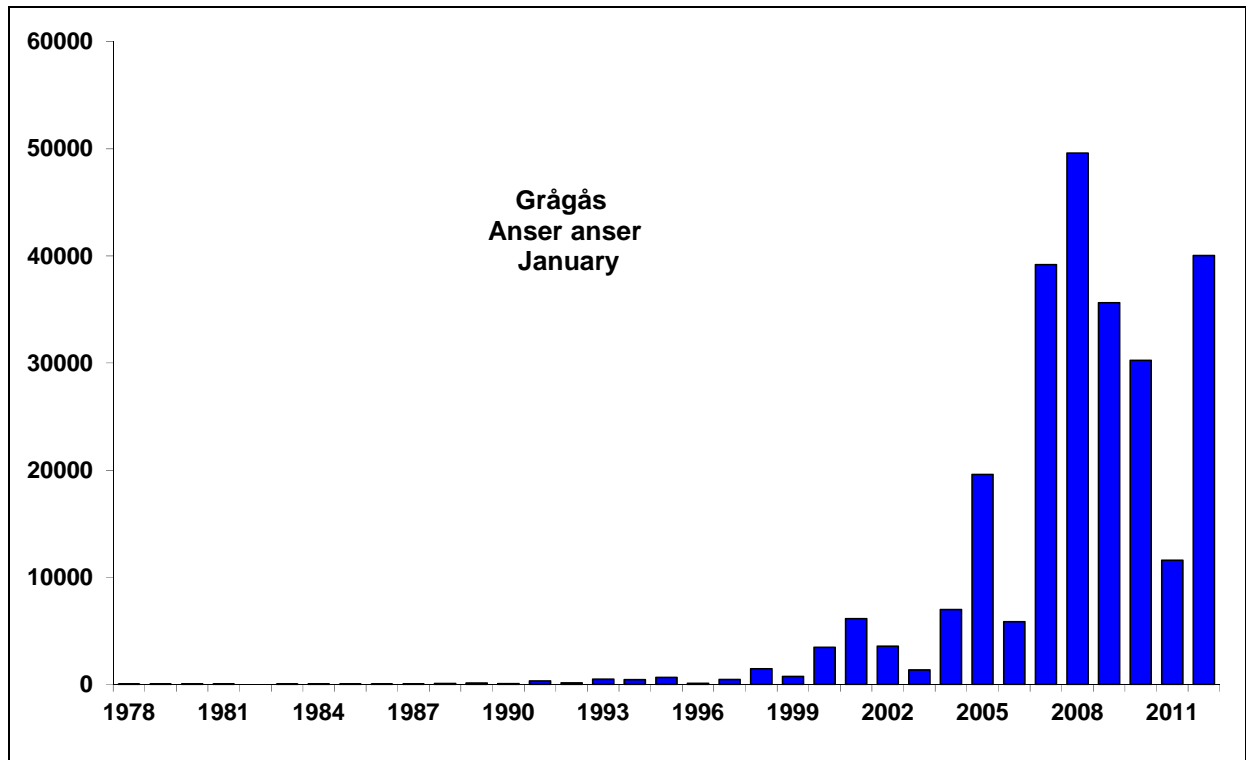

Fig. 28. Antalet grågäss *Anser anser* vid januariinventeringarna i Sverige 1978 – 2012.
Number of Greylag Geese Anser anser at the January counts in Sweden 1978 – 2012.

Antalet grågäss i januari har varierat en del beroende på vinterns hårdhet (**Fig. 28**). Före år 2000 var antalet grågäss i Sverige i januari lågt även om flockar om några få hundra kunde ses i sydvästra Skåne. Antalet ökade sedan raskt och i januari 2004 räknades 6885 grågäss, men det överträffades 2005 med 20000 inräknade, januari 2006 var en relativt kall månad med en del snö. Totalt sågs 5847 grågäss på de inventerade lokalerna. Den milda vintern 2007 fanns det inte oväntat väsentligt fler grågäss i Sverige än föregående vintrar och de senaste sex vintrarna har antalet grågäss i januari legat mellan 30000 och 50000 med undantag för den riktigt kalla vintern 2011, då antalet grågäss i Sverige endast var 12500. Januari 2012 var återigen betydligt mildare, åtminstone över midvinterinventeringen och inte mindre än 40000 grågäss kunde räknas in, huvudsakligen i södra Sverige.

I januari har grågässen i huvudsak varit koncentrerade till Skåne samt kusterna i Halland, Blekinge och Kalmarsundsområdet (**Fig. 29**). Några få större flockar har setts längre norrut, men i huvudsak har endast enstaka individer och mindre grupper observerats utanför de nämnda områdena.

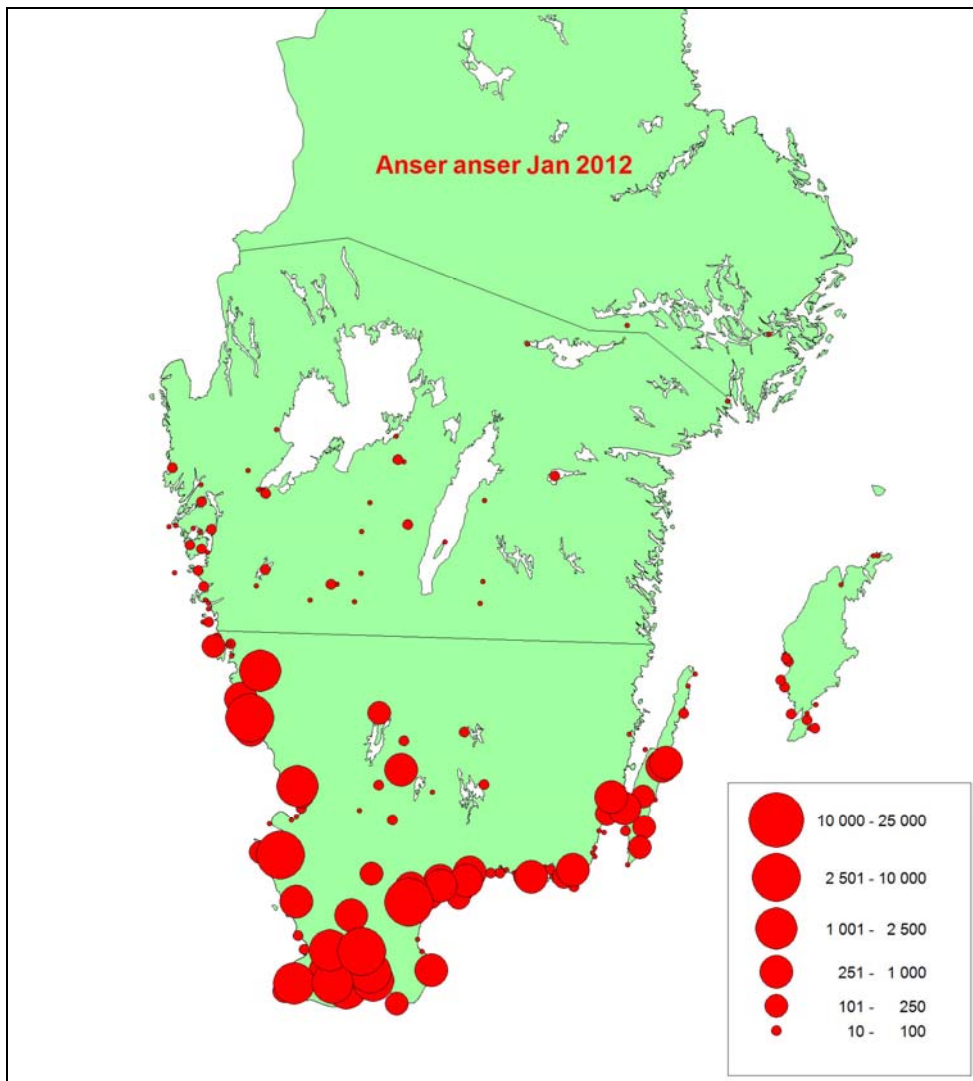

Fig. 29. Grågåsens utbredning i södra Sverige vid inventeringen i januari 2012.
The distribution of Greylag Geese in southern Sweden at the census in January 2012.

Sädgås *Anser fabalis*

För sädgåsen är oktoberinventeringen den viktigaste eftersom vi då har beståndet väl samlat på ett måttligt antal lokaler (**Fig. 30**) och frostperioder ännu inte hunnit påverka sädgässens utbredning. I oktober finns också en mycket stor del av världsbeståndet av skogssädgäss inom landets gränser. I november (vissa år) och särskilt i januari har en betydande del av sädgässen flyttat ut ur landet och den andel av beståndet vi har kvar är starkt beroende av väderleksförhållandena.

Vid oktoberinventeringarna har sädgässen i huvudsak varit koncentrerade till Mellansverige vilket nu har varit fallet under en lång följd av år. Den största förekomsten noterades även i oktober 2011 vid Kvismaren.

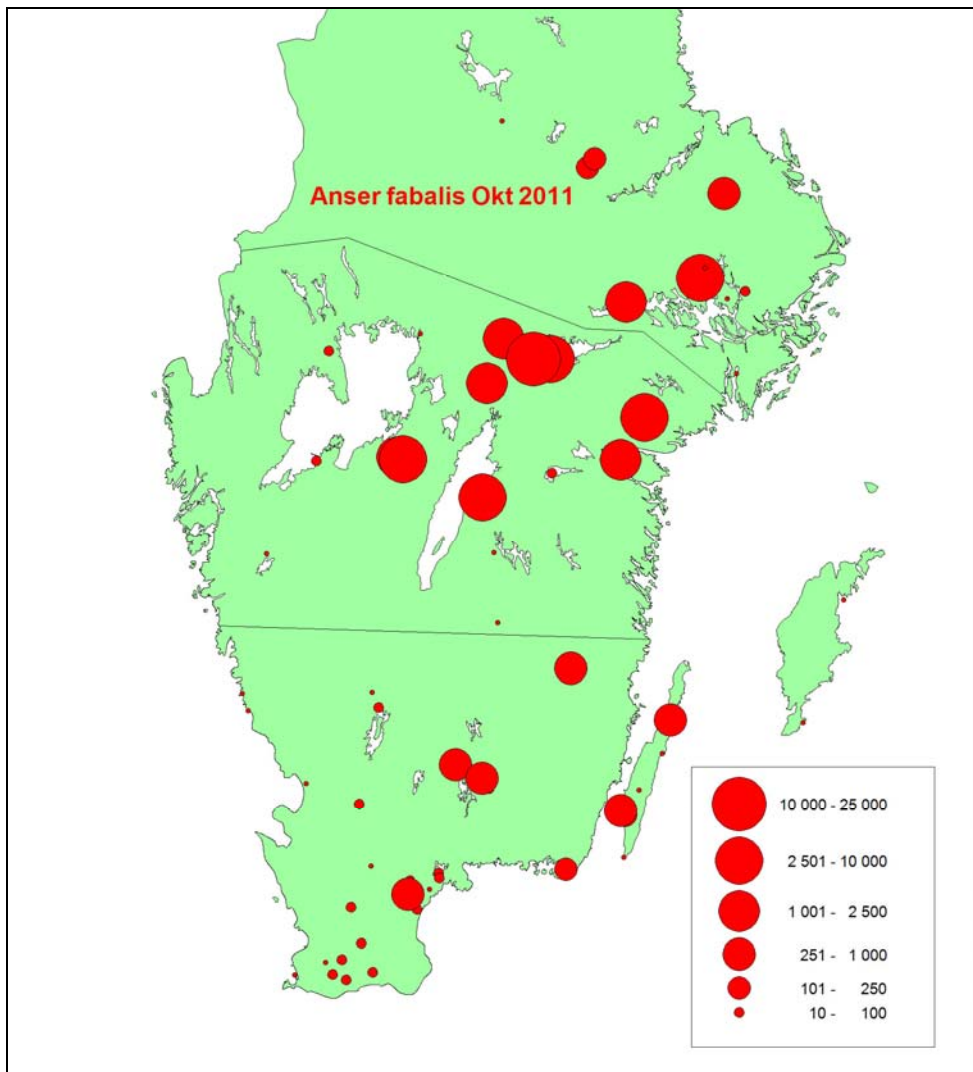

Fig. 30. Sädgåsens utbredning i södra Sverige vid inventeringen i oktober 2011.
The distribution of Bean Geese in southern Sweden at the census in October 2011.

Vid årets oktoberinventering inräknades endast 58000 sädgäss, medan 62000 - 65000 räknades i oktober 2007 – 2009. I oktober 2010 räknades endast 48000 sädgäss. (**Fig. 31**). Kring 60000 sädgäss räknades också i landet vid inventeringarna kring 2000 och 2001.

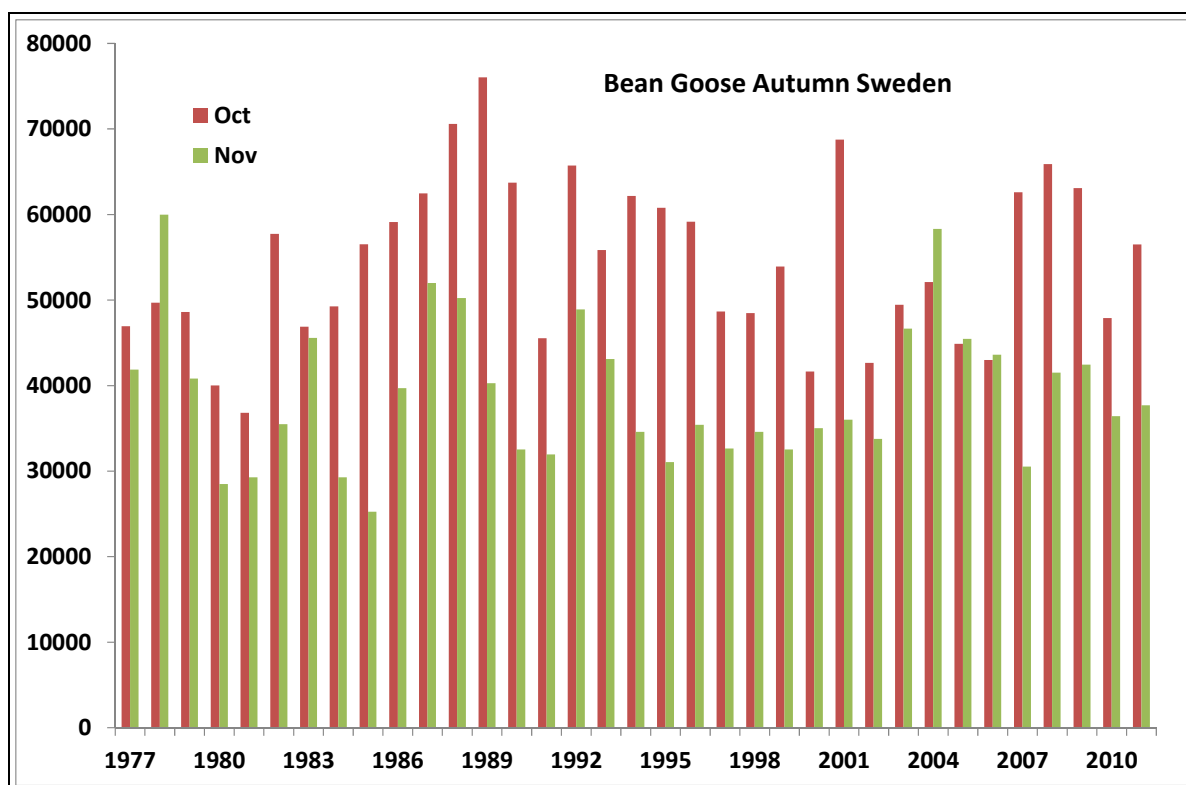

Fig. 31. Antalet sädgäss *Anser fabalis* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2011
Number of Bean Geese Anser fabalis at the autumn counts in Sweden 1977 – 2011.

Till skillnad från oktoberinventeringarna har antalet sädgäss i landet i november varit betydligt mer stabilt om man undantar ett par av de första åren. Antalet sädgäss i november har de flesta år legat mellan 30 000 och 40 000 med ganska måttliga fluktuationer. Åren 2003 -2006 var novembersummorna något högre med mer än 45000 sädgäss i landet, men 2007 var antalet åter lägre, kring 30000, men 2008 och 2009 sågs åter kring 41000 sädgäss i landet. I november 2010 och 2011 var antalet sädgäss i landet åter något lägre.

Sädgåsen representeras i vårt land av två olika former, taigasädgåsen *Anser fabalis fabalis* och tundrasädgåsen *Anser fabalis rossicus*, av vilka taigasädgåsen är den dominerande formen i Sverige, som under särskilt oktober hyser en mycket betydande andel av det totala beståndet av denna sädgåsform. På de flesta viktigare lokaler inventeras sädgässen under sina födosöksflygningar till och från sjöarna. När det är halvmörkt är det svårt (omöjligt) att skilja de båda formerna. De senaste åren har det funnits indikationer på att tundrasädgåsen kan vara vanligare i Sverige under flyttningen än man tidigare antagit och vid inventeringarna 2009 gjordes speciella kontroller av Thomas Heinicke, som fann ca 9200 tundrasädgäss främst i Mellansverige i oktober. I Skåne, där räkningarna skett på fälten i alla år har mindre antal tundrasädgäss observerats regelbundet. Från hösten 2010 rapporterades 5700 tundrasädgäss i Sverige i samband med oktoberinventeringen, medan antalet 2011 uppgick till 7800.

Inventeringsresultaten för oktober visar en neråtgående trend för sädgässen i landet från toppnoteringen med 80 000 1989 till ca 50 000, även om högre oktobersiffror för 2001 och 2007 - 2009 och 2011 sticker av från denna bild. Hösten 2010 låg det totala höstbeståndet av sädgäss i Sverige åter på den lägre nivån. Av allt att döma är förekomsten av rossicus i Sverige om höstarna ny och skulle kunna förklara de avvikande högre siffrorna för sädgäss totalt under några av de senaste höstarna.

Antalet sädgäss i Sverige under vintern har visat en betydande variation mellan åren beroende på vinterns karaktär (**Fig. 32**). Januari 2007 och 2008 var mycket milda före inventeringen, vilket medförde att 39270 resp. 40130 sädgäss kunde registreras. Januari 2009 var kallare, men med måttligt snötäcke. Antalet sädgäss var också något lägre, ca 32500. Vintrarna 2010 och 2011 var kalla, men snötäcket 2010 var rätt måttligt och flertalet gäss stannade kvar. Januari 2011 hade däremot mycket snö antalet sädgäss i landet (= Skåne) var endast 8700.- Generellt har januari antalet visat en betydande variation mellan åren beroende på väderförhållandena, vilket gör att januariinventeringen knappast kan ge ett säkert underlag för att bedöma populationsutvecklingen. 2012 var vintern återigen mildare före och under inventeringen och mellan 30000 och 35000 sädgäss kunde räknas in i Sverige (främst Skåne).

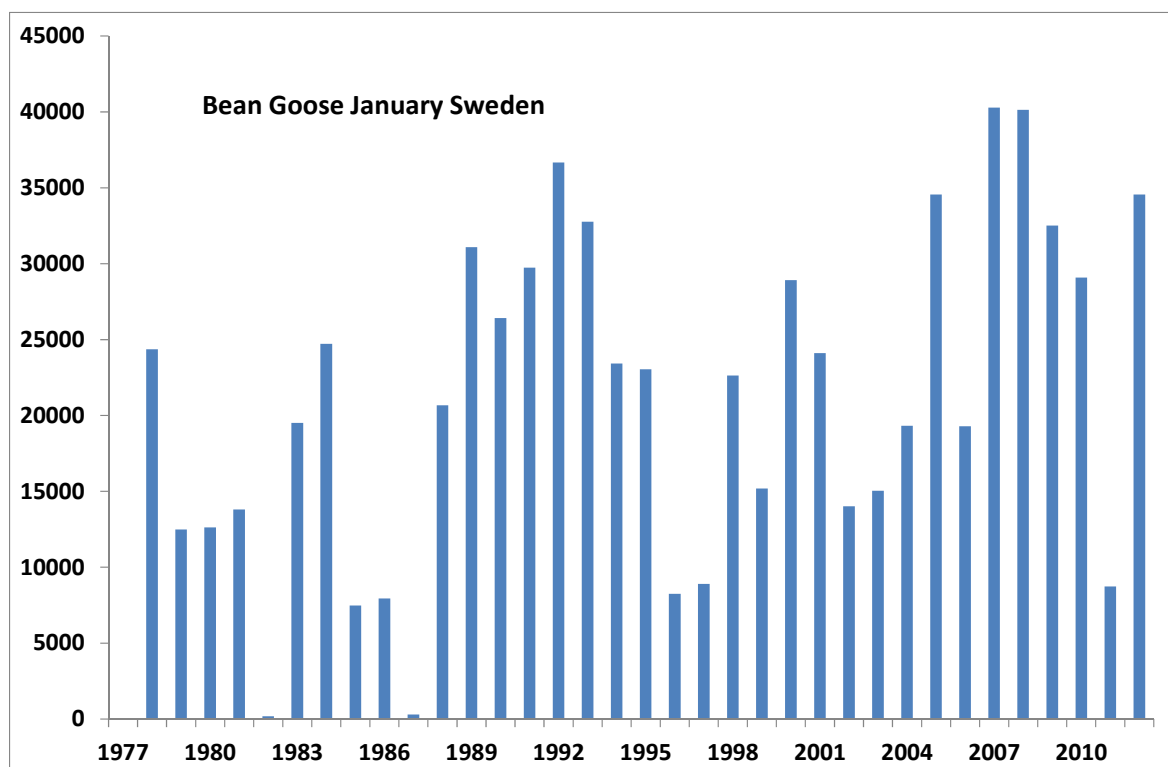

Fig. 32. Antalet sädgäss *Anser fabalis* vid januariinventeringarna i Sverige 1978 – 2012. *Number of Bean Geese Anser fabalis at the January counts in Sweden 1978 – 2012.*

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchos*

Spetsbergsgåsen har regelbundet observerats i mindre antal främst i sädgåsflockarna på olika lokaler i södra Sverige. Fram till år 2000 låg totalsumman under 100 individ vid de flesta inventeringarna, men de senaste åren har alltfler spetsbergsgäss rapporterats med totalsummor på upp till 250 under hösten utom 2008 - 2011 med mellan 750 och 400 inräknade (**Fig. 33**). I januari har antalet vanligen varit lägre.

I oktober 2011 observerades flertalet inräknade spetsbergsgäss i ett stråk från Mälardalen till Bohuslän (**Fig. 34**) med endast ett mindre antal spetsbergsgäss på andra lokaler. Under vintern har de observerade spetsbergsgässen huvudsakligen funnits i Skåne.

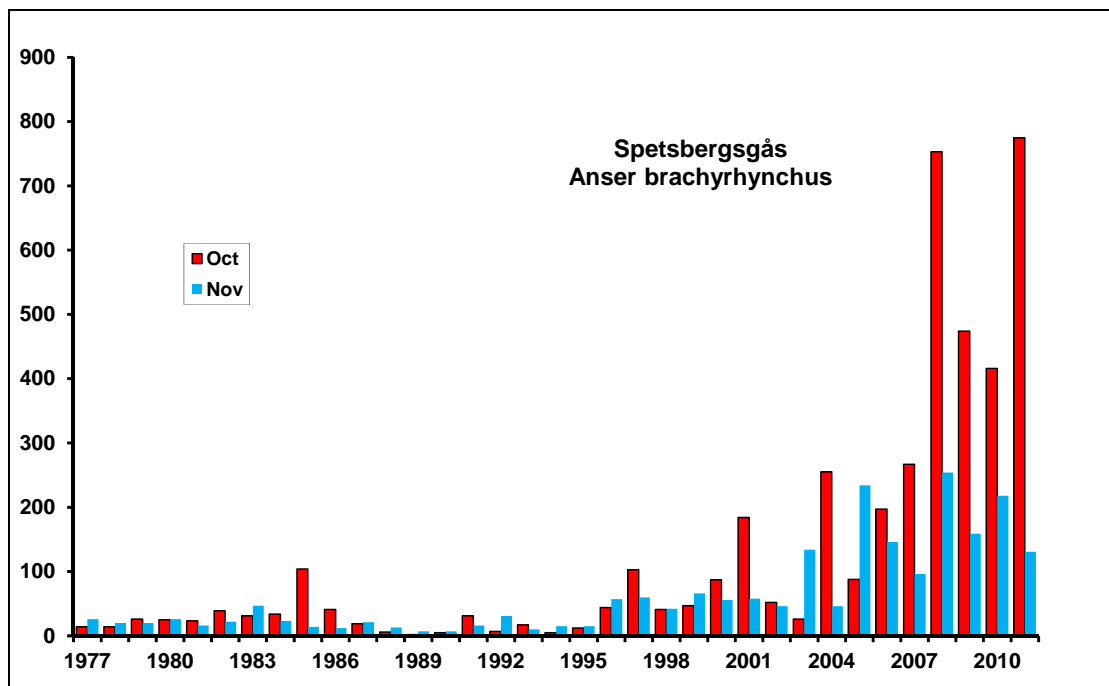

Fig. 33. Antalet spetsbergsgäss *Anser brachyrhynchus* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2011.
Number of Pinkfeet Anser brachyrhynchus at the autumn counts in Sweden 1977 – 2011.

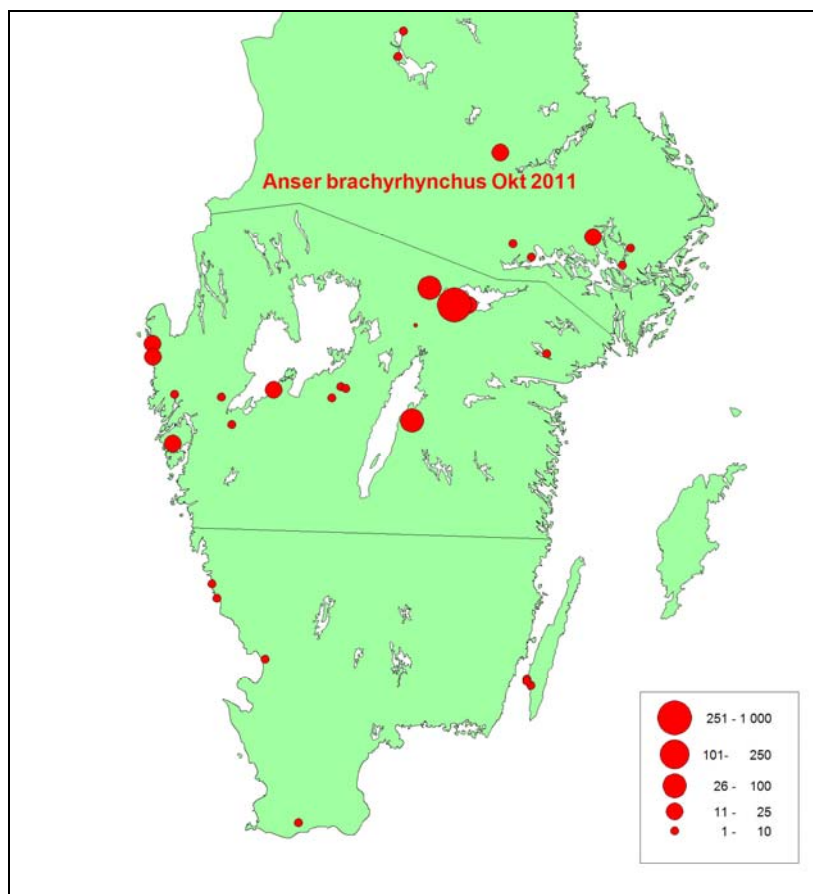

Fig. 34. Spetsbergsgåsens utbredning i södra Sverige vid inventeringen i oktober 2011.
The distribution of Pinkfooted Geese in southern Sweden at the census in October 2011.

Bläsgås *Anser albifrons*

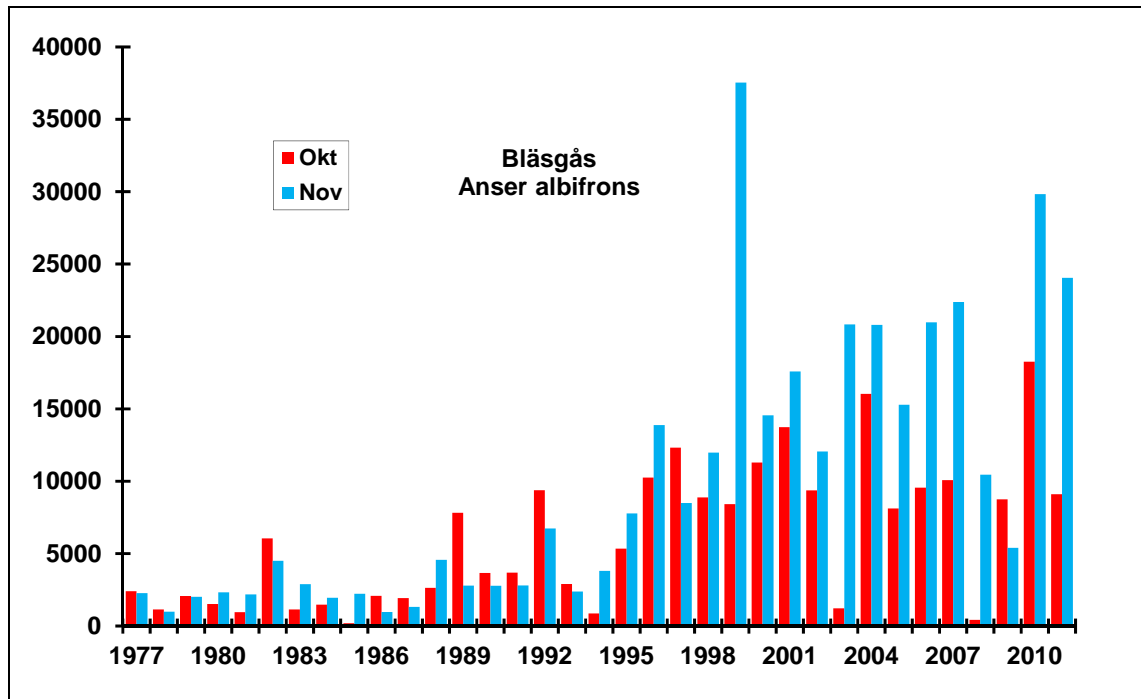

Fig. 35. Antalet bläsgäss *Anser albifrons* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2011.
Number of Whitefronted Geese *Anser albifrons* at the autumn counts in Sweden 1977 – 2011.

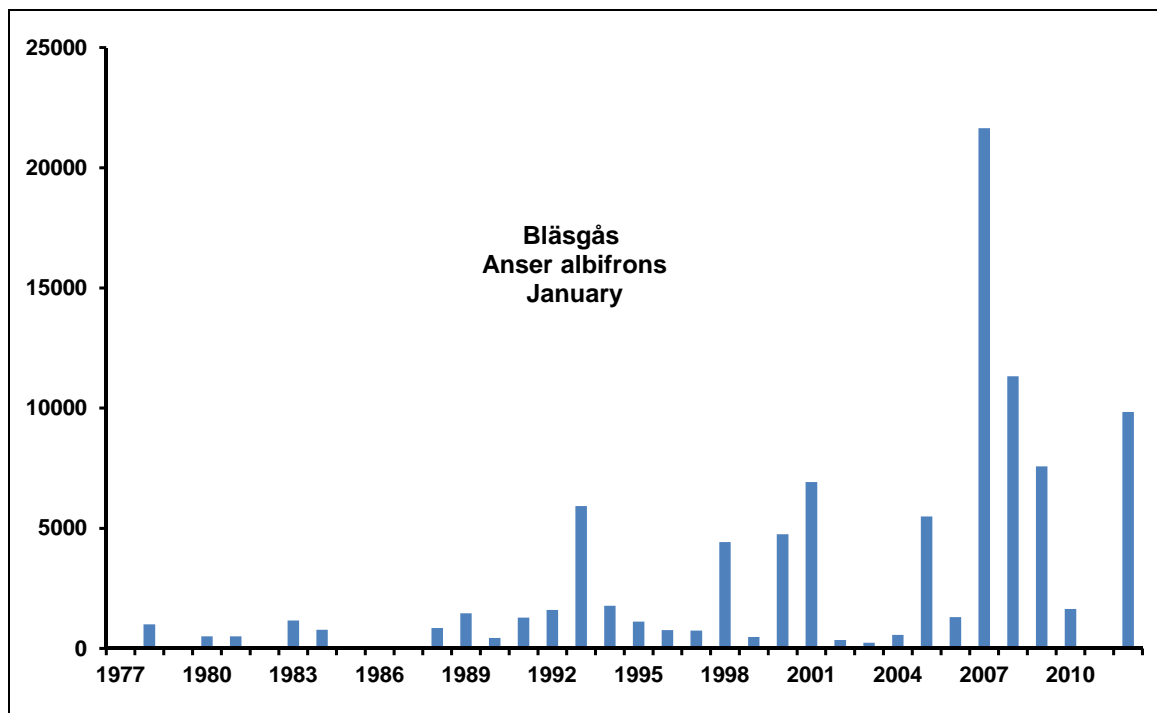

Fig. 36. Antalet bläsgäss *Anser albifrons* vid januariinventeringarna i Sverige 1978 – 2012.
Number of White-fronted Geese *Anser albifrons* at the January counts in Sweden 1978 – 2012.

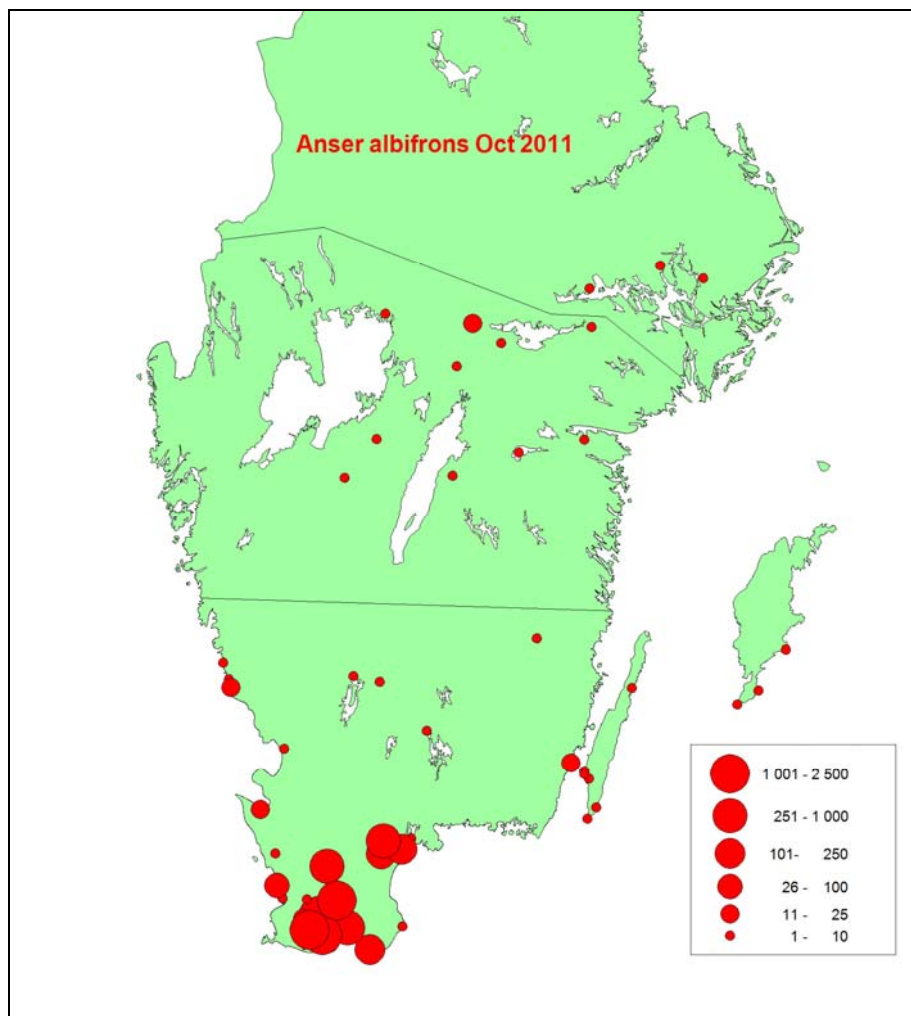

Fig. 37. Bläsgåsens utbredning i södra Sverige vid inventeringen i oktober 2011.
The distribution of White-fronted Geese in southern Sweden at the census in October 2011.

De senaste åren har antalet bläsgäss i oktober vanligen varierat mellan 8000 och 12000 individ (**Fig. 35**), medan antalet före 1995 vanligen var väsentligt lägre. I oktober 2010 inräknades emellertid 18255 bläsgäss, vilket är den hösta oktobersiffran hittills. Den följande hösten var antalet bläsgäss tillbaka på den normala nivån. Antalet har som regel visat betydande variation mellan åren, vilket sammanhänger med att huvudsträcket från den ryska tundran till övervintringsområdena i Nordsjöländerna huvudsakligen går söder om Östersjön. Vid sydostliga vindar under flyttningen blir antalet rastare i Skåne större. I november har bläsgässen normalt varit fler och i november 2006, 2007 och 2011 räknades mer än 20000 på de olika lokalerna.

Bläsgåsen är ganska känslig för frost och under kalla vintrar saknas den nästan helt i landet (**Fig. 36**). Den extremt milda vintern 2007 var antalet bläsgäss över 20000 att jämföra med den tidigare högsta januarisumman på 7000 2001. I januari 2008 räknades 11000, medan 7500 räknades in i januari 2009 och endast 1600 den kalla vintern 2010. Januari 2011 var ännu kallare och endast 21 bläsgäss noterades. Januari 2012 var däremot mild före inventeringen och antalet bläsgäss var närmare 10000

Merparten av bläsgässen har observerats i Skåne (**Fig. 37**) med den största koncentrationen i den sydvästra delen av landskapet.

Kanadagås *Branta canadensis*

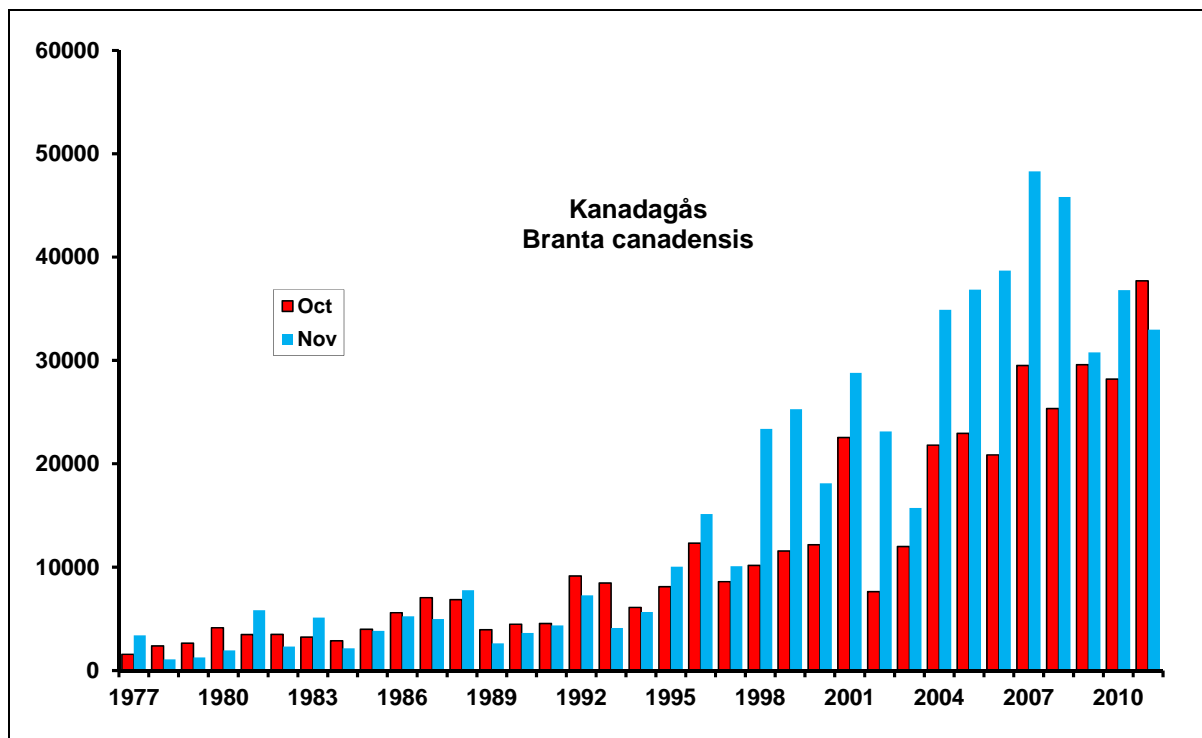

Fig. 38. Antalet kanadagäss *Branta canadensis* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2011. *Number of Canada Geese *Branta canadensis* at the autumn counts in Sweden 1977 – 2011.*

Kanadagåsen förekommer mer spridd än sädgåsen och omfattas därför inte lika effektivt av inventeringarna som denna. Under höstarna ses sålunda endast en mindre del av landets kanadagäss på de inventerade lokalerna. Det är svårt att skatta hur stor del av beståndet som täcks in då och det går inte att få en klar uppfattning av beståndets storlek genom att titta på totalsummorna.

Höstinventeringarna visar däremot mycket tydligt kanadagåsens markanta ökning genom åren (**Fig. 38**). Skillnaderna mellan de senaste åren var dock inte särskilt markanta även om 2007 låg högre än föregående år och visade de högsta siffrorna för resp. månad. I sammanhanget måste man emellertid tänka på att en hel del lokaler som inventerats de senaste åren kanske inte täcktes lika bra i början. Generellt har antalet kanadagäss vid inventeringarna i oktober och november legat väsentligt lägre än januarisummorna.

I januari har merparten av kanadagässen de flesta år lämnat landet norr om Skåne och västkusten (**Fig. 39**). De är mer koncentrerade och räkningarna motsvarar bättre det antal kanadagäss som finns i landet, även om det fortfarande kan finnas en del oräknade flockar i områden som inte besökts. I januari 2009 och 2010 var antalet inräknade gäss omkring 70000 (**Fig. 40**). Januari 2011 var som nämnts betydligt kallare och antalet räknade kanadagäss var också väsentligt lägre, endast ca 21000. Den milda vintern 2012 sågs närmare 40000 kanadagäss, men detta är låmgt från den tidigare toppnoteringen.

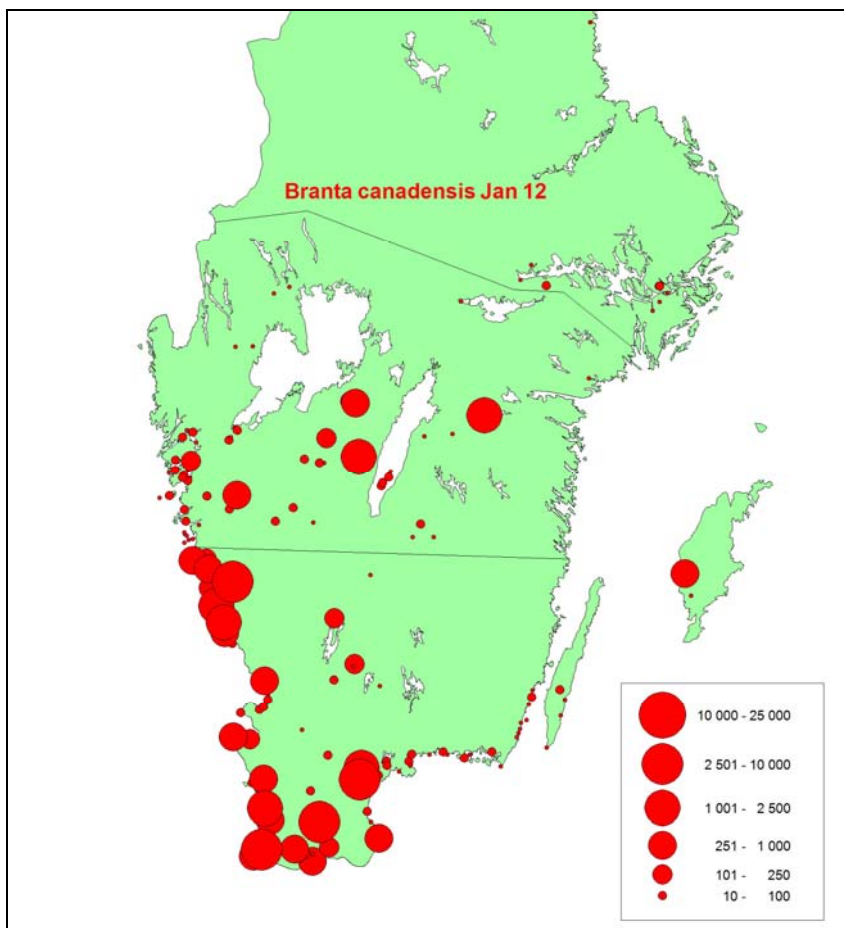

Fig. 39. Kanadagåsens utbredning i södra Sverige vid inventeringen i januari 2012.
The distribution of Canada Geese in southern Sweden at the census in January 2012.

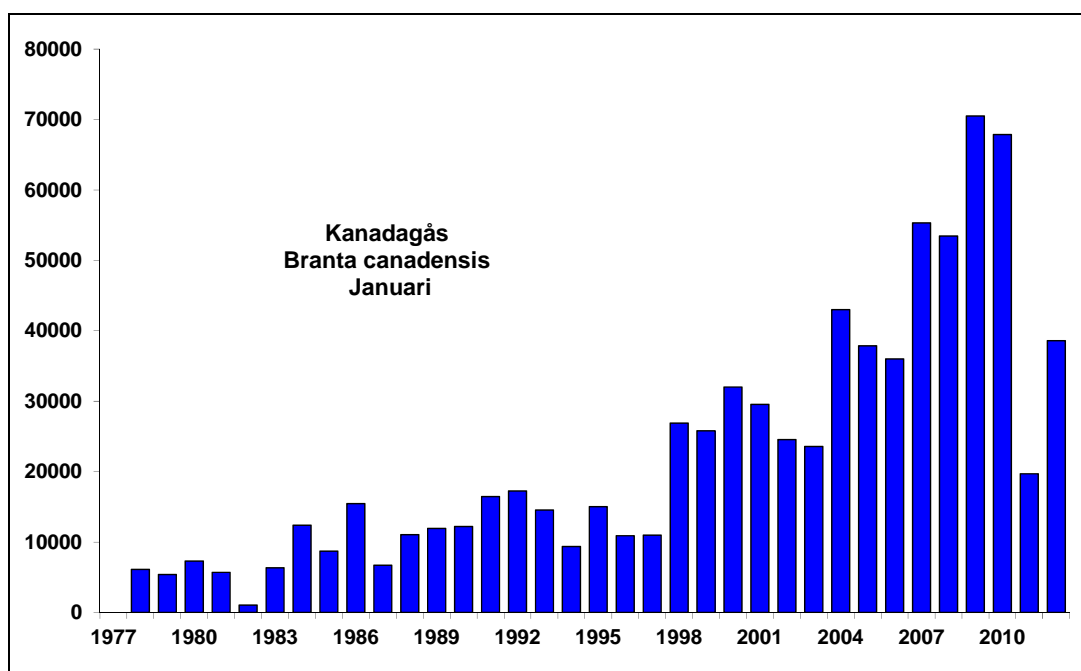

Fig. 40. Antalet kanadagäss *Branta canadensis* vid januariinventeringarna 1978 – 2012.
*Number of Canada Geese *Branta canadensis* at the January counts in 1978 – 2012.*

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Den vitkindade gåsen tillhör de arter som mest markant ändrat sina rastvanor under de senaste åren. Under de första årens inventeringar förekom endast små grupper och flockar blandade med de andra arterna. Under 1990-talet började emellertid större antal dyka upp och mer än tusentals vitkindade gäss kunde ses.

Hösten 2000 inträffade en formlig invasion av vitkindade gäss i sydligaste Sverige med rekordmånga 55000 i södra Sverige vid novemberinventeringen (**Fig. 41, 43**). Även de kommande höstarna sågs många vitkindade gäss. Hösten 2006 var det dags för en ny rekordnotering, inte mindre än 78 000 räknades in i oktober och 36500 i november. 2011 noterades det högsta antalet hittills med 156000 i oktober och 88500 i november

Innan januari 2001 sågs endast mindre antal vitkindade gäss i Sverige i januari. Antalet ökade emellertid under 2000-talet och i januari 2007 - 2010 har mellan 4000 och 7000 inräknats, främst i Skåne (**Fig. 42**). Den hårdare vintern 2011 sågs endast 1265 vitkindade gäss, medan den betydligt mildare vintern 2012 gav närmare 8000 inräknade.

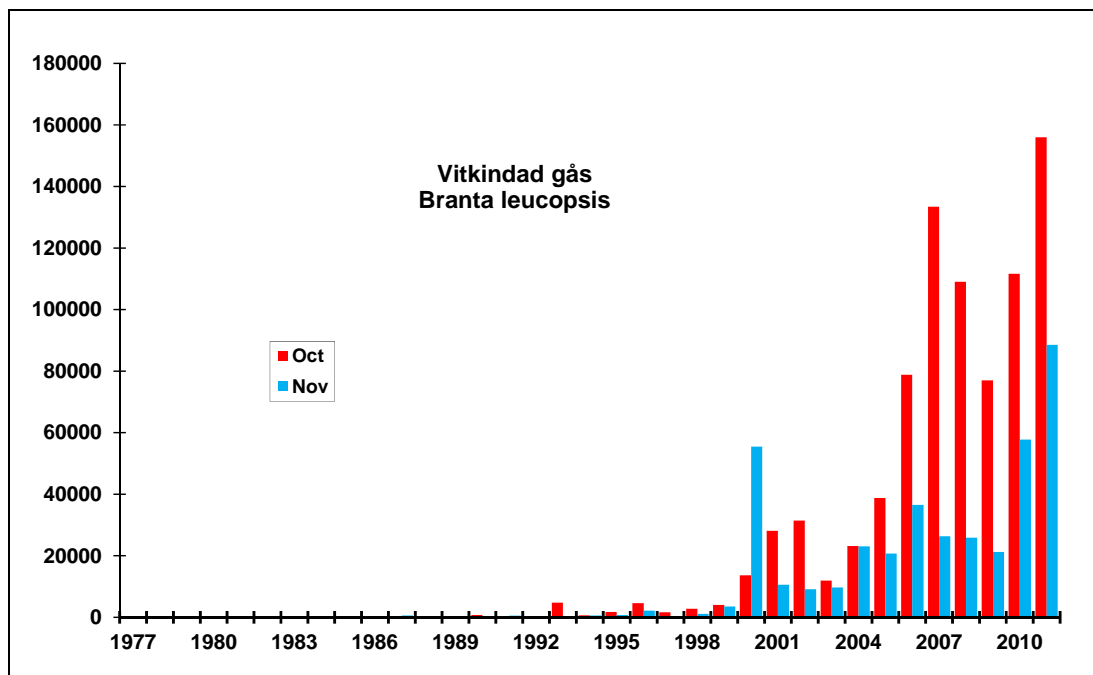

Fig. 41. Antalet vitkindade gäss *Branta leucopsis* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2011. Number of Barnacle Geese *Branta leucopsis* at the autumn counts in Sweden 1977 – 2011.

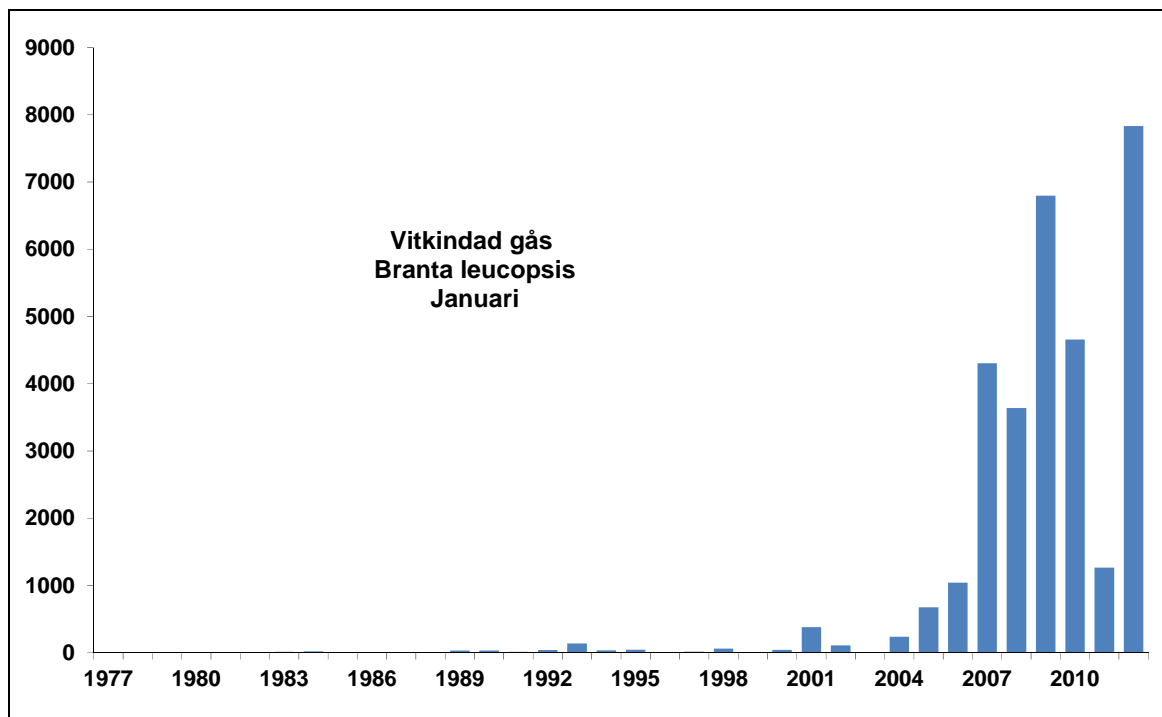

Fig.42. Antalet vitkindade gäss *Branta leucopsis* vid januariinventeringarna i Sverige 1978 – 2012.
Number of Barnacle Geese Branta leucopsis at the January counts in Sweden 1978 – 2012.

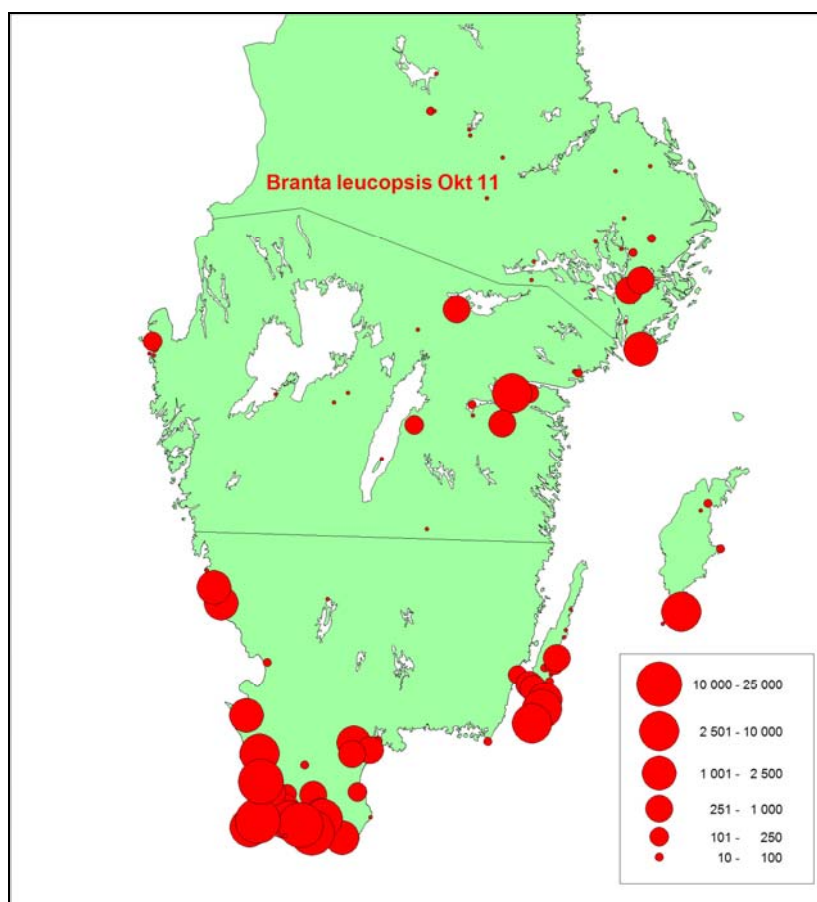

Fig. 43. Den vitkindade gåsens utbredning i södra Sverige vid inventeringen i oktober 2011.
The distribution of Barnacle Geese in southern Sweden at the census in October 2011.

Trana *Grus grus*
(Johan Månsson)

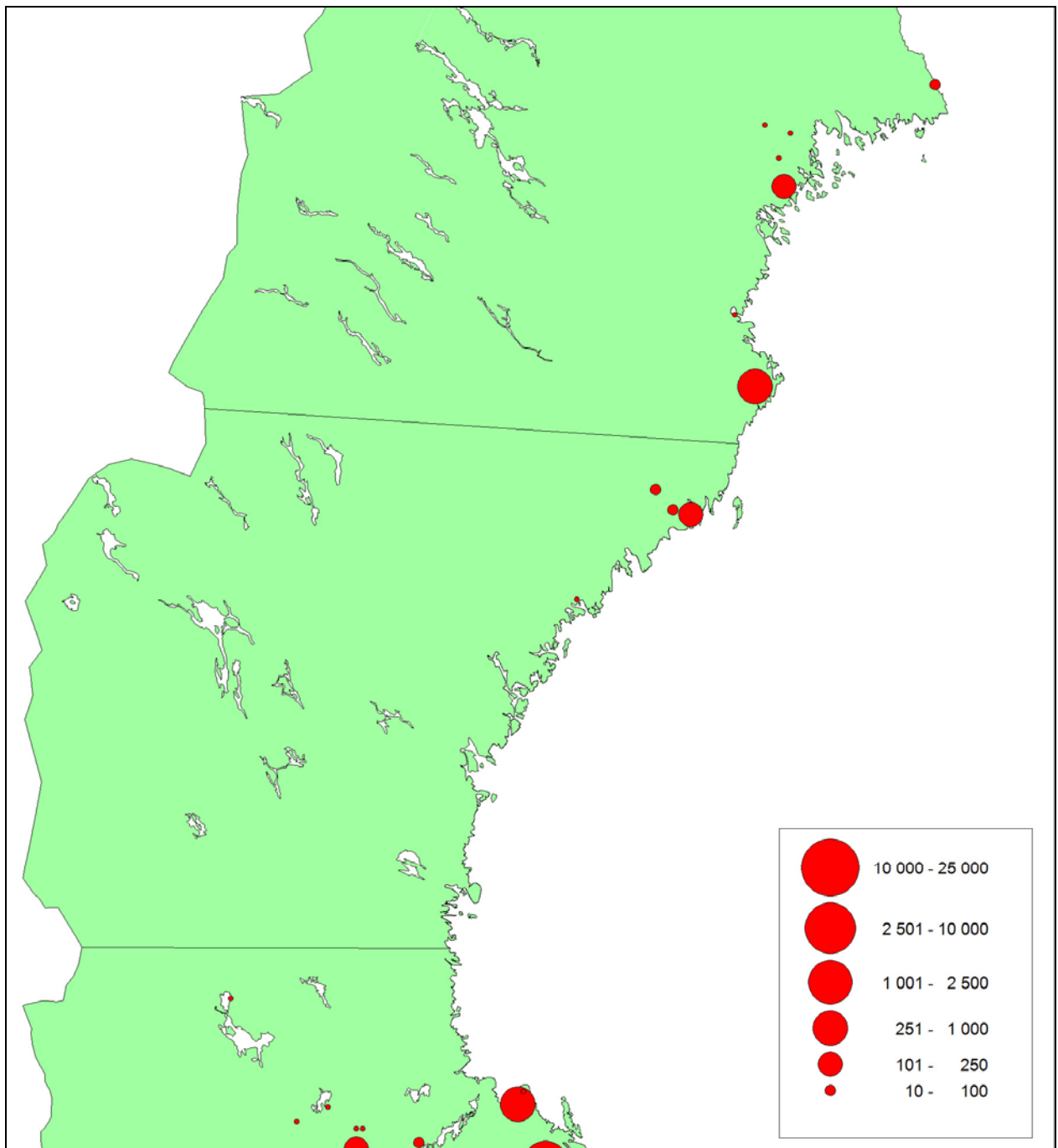

Fig. 44. Utbredning av rastande tranor *Grus grus* i norra Sverige september 2011.
*Distribution of resting cranes *Grus grus* in northern Sweden in September 2011.*

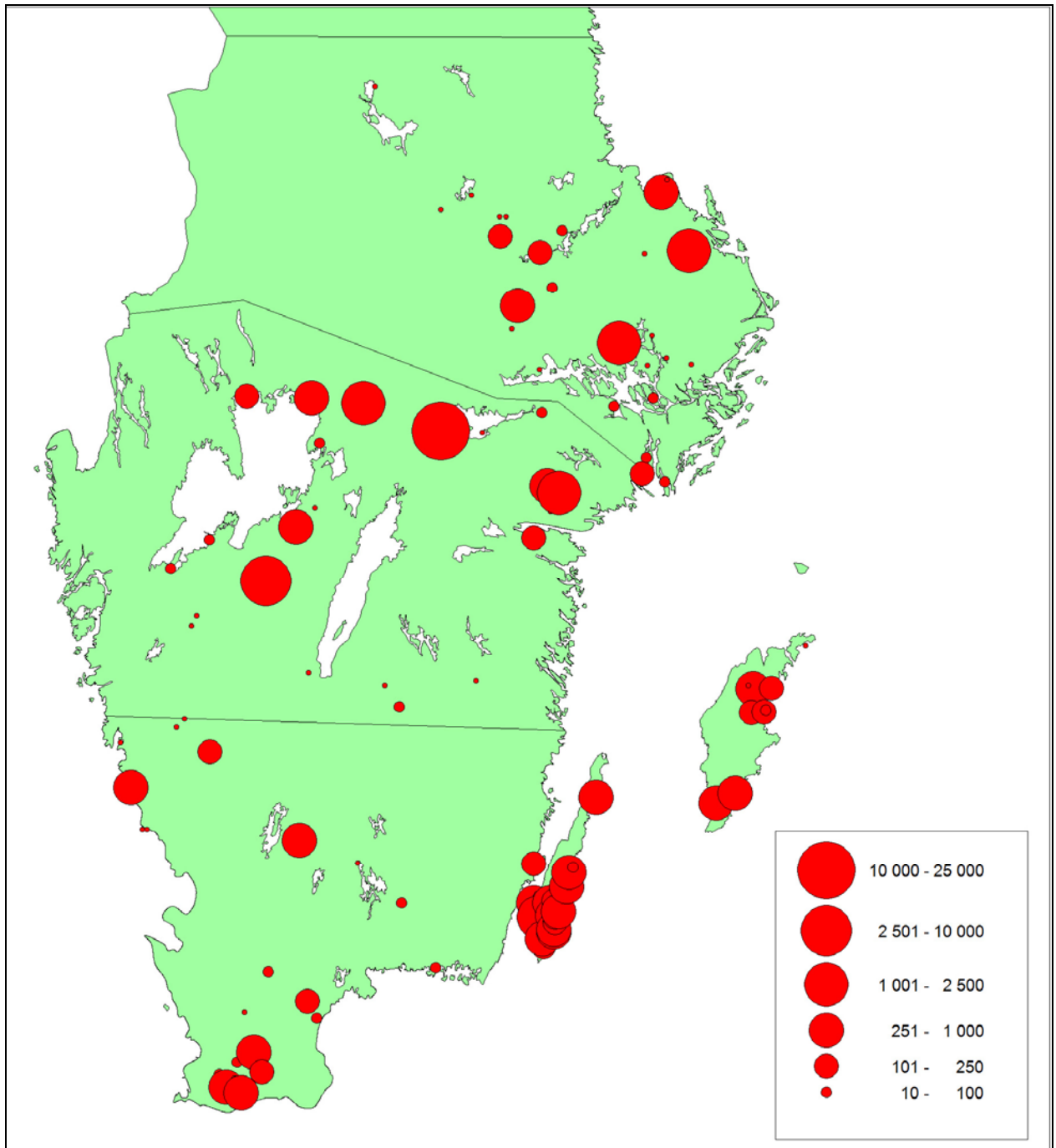

Fig. 45. Utbredning av rastande tranor *Grus grus* i södra Sverige september 2011.
Distribution of resting cranes Grus grus in southern Sweden in September 2011.

Under 2011 genomförde vi den nationella septemberinventering av tranor för sjunde året i ordningen. Som tidigare år kommer rapporter under inventeringsveckan från Skånes län i söder till Norrbottens län i norr (**Fig. 44, 45**). Från att antalet de två föregående åren (2009 & 2010) legat på ca 55 000 tranor räknades det år 2011 endast 42 750 tranor på de inventerade lokalerna (**Fig. 46**). Det är en minskning med 24 % jämfört med år 2010 och är det tredje lägsta resultatet. Det ska dock nämnas att det antalet lokaler där inventering utförts och rapporterats var lägre under 2011 vilket kan speglas i antalet räknade tranor.

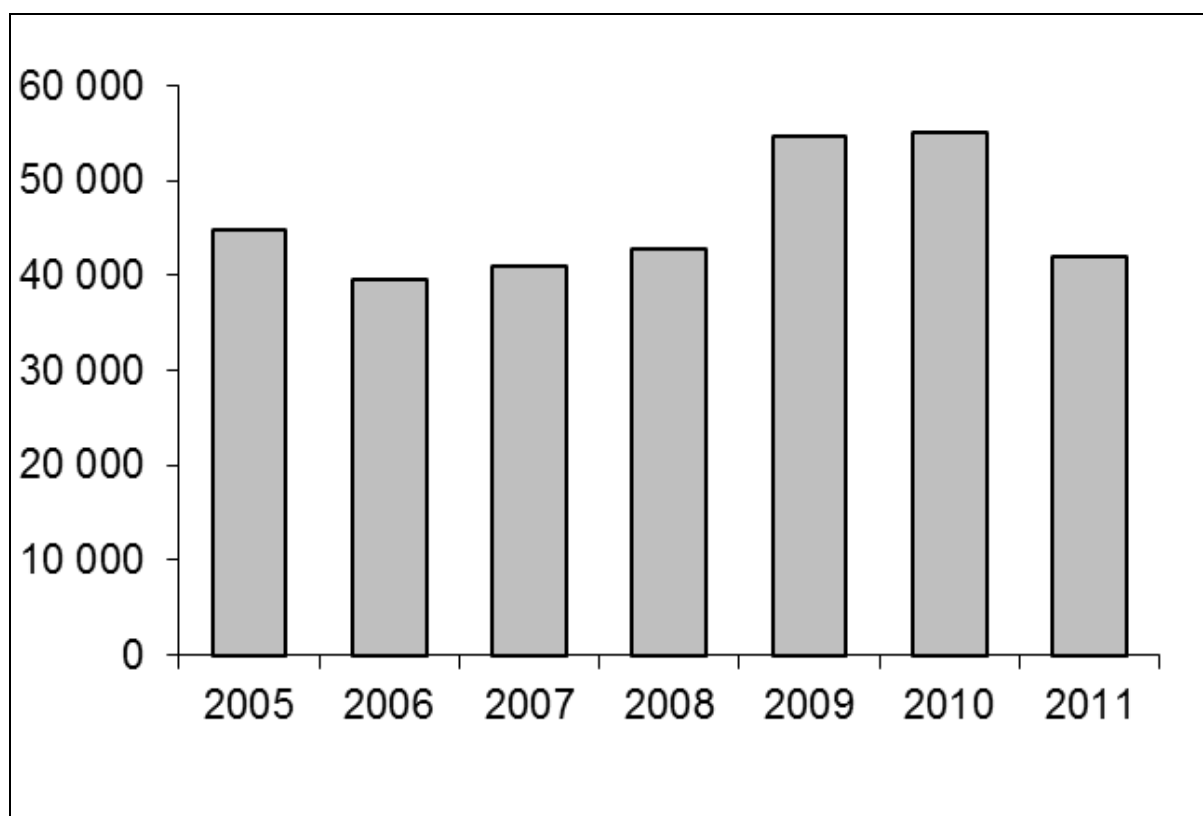

Fig. 46. Antalet räknade tranor *Grus grus* vid septemberinventeringar i Sverige 2005-2011.
*Total number of common cranes *Grus grus* counted in Sweden 2005-2011.*

Den länsvisa fördelningen visar att störst andel av de räknade tranorna, liksom tidigare år, återfanns i Örebro län (33%; 13 670 st; **Fig. 47**) varav alla återfanns i Kvismare-området. Antalet i Örebro län var därmed något lägre jämfört med 2010 då det räknades 17 800 ex. Efter Örebro län följer Kalmar, Uppsala och Västra götaland län vad gäller antalet tranor som räknats. Som en intressant notering kan även sägas att det maximala antalet tranor som räknades in vid inflygning till nattplats under hösten i Kvismaren uppgick till ca 17 500 tranor senare under hösten (4/10).

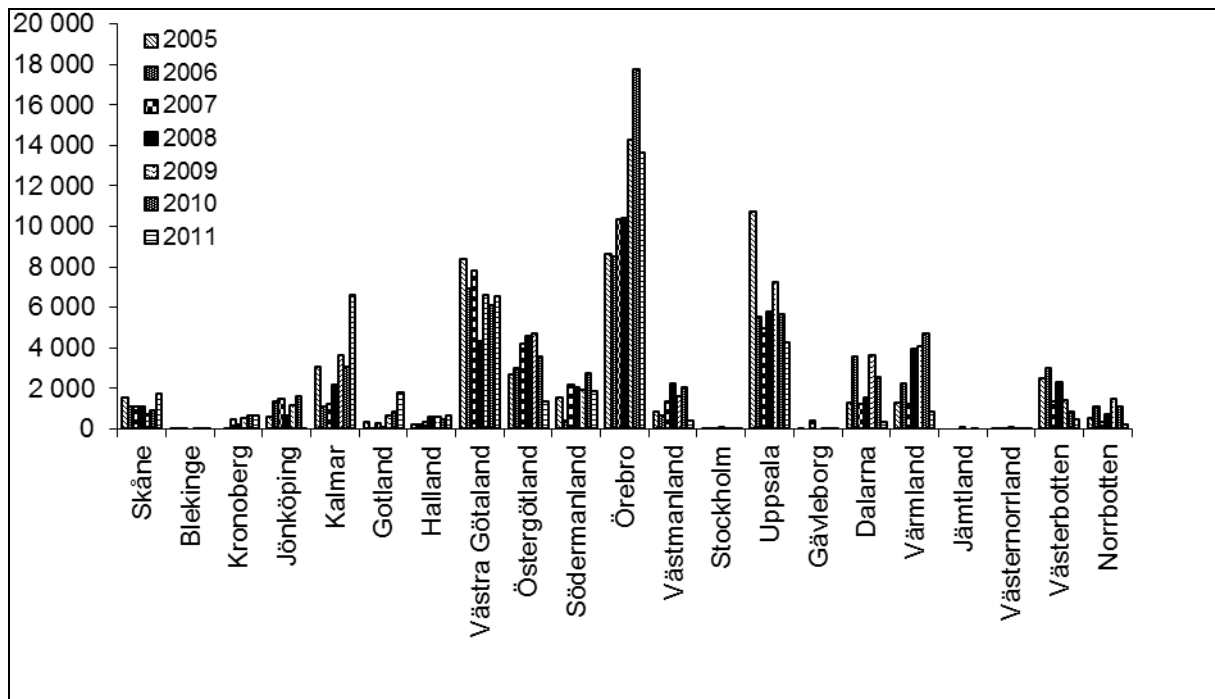

Fig. 47. Antalet räknade tranor *Grus grus* vid inventeringarna i olika landsdelar/län i september 2005-2011.

*Number of common cranes *Grus grus* counted in different regions of Sweden in September 2005-2011.*

TACK

De internationella sjöfågelinventeringarna och gåsinventeringarna hade inte kunnat genomföras utan de stora insatser som gjorts av alla de fågelräknare som utan ersättning år ut och år in spanat av våra kuster, inlandsvatten och gåslokaler. Ca 300 observatörer medverkade i andfågelinventeringarna. Däremot är det svårt att beräkna antalet deltagare i gås/traninventeringen, då många rapporterade via SVALAN. Samtliga inventerare tackas å det varmaste för sin medverkan i projektet.

De internationella sjöfågelinventeringarna finansieras genom Naturvårdsverkets miljöövervakning, tema landskap. Flyginventeringarna av främst havslevande dykänder i de svenska farvattnen har bekostats med speciella anslag från Naturvårdsverket. Gåsinventeringarna stöds med anslag från Svenska Jägarförbundet (Forskningstjugan). Sedan 2005 genomförs septemberinventeringen av grågäss och tranor med stöd från Viltskadecentrum.

Kontakt address:

Contact address:

Leif Nilsson, Ekologihuset, S- 223 62 Lund, Sweden

Tel: 046-222 37 09
070-52 55 709

Leif.nilsson@zoekol.lu.se

Tranor:

Johan Månsson, Grimsö Forskningsstation, SLU, S-730 91 Riddarhyttan
Johan.Mansson@slu.se

Tel: 0581 697325
070-6638883